

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Δεύτερος

Συνδρομή ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι γρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοθ. γρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἔρχ. ἀπὸ 1 ἰαν. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἰν ἑτησίαις — Τιμὴ πρῶτη φύλλον ἁ. 30 — Γραφ. τῆς Διοικήσεως: Ὁδ. Σταδίου, 6.

11 Ἰουλίου 1876

ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΦΡΑΓΚΛΙΝΟΥ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΕΚ ΤΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ ΤΟΥ ΒΕΝΙΑΜΙΝ ΦΡΑΓΚΛΙΝΟΥ

Ἐγεννήθην ἐν Βοστώνῃ, καὶ ὄφειλω τὰ πρῶτα τῆς παιδείας μου μαθήματα εἰς τὰ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἄμισθα γραμματικὰ λεγόμενα σχολεῖα. Ὄθεν ἀφίνω εἰς τοὺς ἐκτελεστάς τῆς διαθήκης μου ἑκατὸν λίρας στερλίνας, τὰς ὁποίας οὗτοι, ἡ δ' ἐπιζῶν ἐξ αὐτῶν, θέλουν πληρώσει εἰς τοὺς κυβερνήτας ἢ διευθυντάς τῶν εἰρημένων ἀμισθῶν τῆς πατρίδος μου σχολείων, ἵνα τεθῶσι παρ' αὐτῶν, ἢ τῶν κατὰ κειρὸν ἐπιμελητῶν ἢ διευθυντῶν αὐτῶν, εἰς τοιαύτον διηγεσίαν. Διὰ τοῦ τόκου τῶν χρημάτων τούτων θέλω ν' ἀγοράζωνται ἀργυρᾶ μετάλλια, τὰ ὅποια νὰ διανεμῶνται παρὰ τῶν διευθυντῶν ὡς ἀμοιβαὶ εἰς τοὺς εὐδοκίμουστας μαθητάς, καθ' ὃν καταλληλότερον τρόπον κανονίσωσιν οἱ πρόκριτοι τῆς πόλεως.

Καθ' ὃν κειρὸν ἔτυχε νὰ ἐξασκῶ διάφορα ἐν τῷ βίῳ μου ἐπαγγέλματα, ὡς χαρτοπώλης, τυπογράφος καὶ ταχυδρομικὸς ἐπιστάτης, ἔμεινε νὰ μοὶ χρεωστῶνται πολλὰ μικρὰ ποσότητες ἐκ διαφορῶν τυπώσεων, πωλήσεων χάρτου καὶ βιβλίων, ταχυδρομικῶν καὶ ἄλλων τινῶν πραγμάτων. Τὰ ποσὰ ταῦτα δὲν εἶχα προφθάσει νὰ τὰ εἰσπράξω, ὅτε, κατὰ τὸ 1757, ἀπεστάλην παρὰ τῆς Συνελεύσεως τῆς Πενσυλβανίας, ὡς πράκτωρ αὐτῆς, εἰς Ἀγγλίαν, ὅπου νεώτεροι διαταγαὶ μ' ἐκράτησαν μέχρι τοῦ 1775. Κατὰ τὴν ἐν τῷ ἔτει τούτῳ ἐπιστροφήν μου, μὲ κατέλαβαν ἀμέσως αἱ ἀσχολίαι τῆς Συνόδου ἔπειτα, κατὰ τὸ 1776, ἀπεστάλην εἰς Γαλλίαν, ὅπου καὶ ἔμεινα ἐννέα ἔτη, καὶ δὲν ἐπέστρεψα εἰμὴ κατὰ τὸ 1785. Αἱ ἀνωτέρω λοιπὸν πιστώσεις, μὴ ζητηθεῖσαι παρ' ἐμοῦ καθ' ὅλον τὸ μακρὸν αὐτὸ διάστημα, ἔμειναν ὡς παραγεγραμμένα, ἂν καὶ μοὶ χρεωστοῦνται νομίμως, ματενεχθεῖσαι εἰς τὸ μέγα βιβλίον τῶν δοσοληψιῶν μου ὑπὸ στοιχ. Ε. Ὅλα τὰ ποσὰ ταῦτα χρεῖζω καὶ κληροδοτῶ εἰς τὸ νοσοκομεῖον τῆς Πενσυλβανίας, ἐλπίζων ὅτι ὅσοι τῶν ὄφειλετῶν μου, ἢ τῶν κληρονόμων τῶν, ἠδύναντο νὰ φέρωσιν ἐνοστάσεις εἰς τὴν ἐξόφλησιν τοσούτου παλαιῶν χρεῶν, θέλουν ἤδη εὐχαιρηθῆναι νὰ τὰ πληρώσωσι,

λόγω φιλάνθρωπίας καὶ συνδρομῆς, εἰς τοιοῦτο εὐεργετικὸν κατὰστημα. Ἡξερῶ ὅτι τινὲς τῶν εἰσπράξεων εἶναι ἀκατόρθωτοι· πλὴν ἐλπίζω ὅτι ἢ ἀκατόρθωθαι νὰ εἰσπραχθῆ ἀρκετὸν ποσόν. Πιθανὸν προσέτι εἶναι νὰ εὐρεθῶσι μερικοὶ οἵτινες εἶναι μὲν σημειωμένοι εἰς τὸ βιβλίον μου ὡς ὄφειλέται, ἔχουν δὲ ἄλλας κατ' ἐμοῦ ἀπαιτήσεις. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, οἱ διοικηταὶ τοῦ εἰρημένου νοσοκομείου θέλουν ἐνεργῆσαι ὅλας τὰς δεούσας ἐκπτώσεις, καὶ πληρώσει μάλιστα τὴν διαφορὰν, ἐὰν τοῦτο ἀποδειχθῆ δίκαιον.

Ἡκετῆρησα ὅτι, μεταξὺ τῶν τεχνιτῶν, οἱ καλοὶ μαθητευόμενοι γίνονται συνήθως καλοὶ πολῖται. Ἐγὼ αὐτὸς ὑπῆρξα μαθητευόμενος τῆς τυπογραφικῆς, ἐν τῇ πατρίδι μου, καὶ μετὰ ταῦτα, διὰ δανείων τινῶν δοθέντων μοι ὑπὸ δύο ἀγαθῶν μου φίλων, ἐγκατεστάθην ἐν Φιλαδέλφειᾳ, καὶ τοῦτο ἐγένετο ἀρχὴ τῆς τύχης μου καὶ τῆς τυχῶν ὠφελιμότητος τοῦ βίου μου. Ἐπιθυμῶ λοιπὸν νὰ πράξω τὸ καλὸν, καὶ μετὰ τὸν θάνατόν μου, ἂν ᾖναι δυνατόν, συντελῶν εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ τὴν πρόσδον νέων ἄλλων, δυναμένων νὰ ὠφελήσωσι τὴν πατρίδα τῶν εἰς τὰς δύο ταύτας πόλεις· καὶ, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, ἀφιερῶν δύο χιλιάδας λιρῶν, ἐκ τῶν ὁποίων δίδω τὸ ἕμισυ εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Βοστώνης καὶ τὸ ἕτερον ἡμισυ εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Φιλαδέλφειας, παραγγέλλων νὰ χρησιμεύσωσιν ἀμφοτέρω τὰ ποσὰ ταῦτα εἰς τὴν ἀνωτέρω δηλωθεῖσαν χρῆσιν.

Ἐὰν οἱ κάτοικοι τῆς Βοστώνης δεχθῶσι τὸ εἰρημένον ποσὸν τῶν χιλίων λιρῶν, θέλουν διαχειρισθῆ αὐτὸ διὰ πολιτῶν τῆς ἐκλογῆς τῶν, συμπραττόντων μετὰ τῶν ἐφημερίων τῶν ἀρχαιοτέρων ἐκκλησιῶν, ἐπισκοπικῆς, συνοδικῆς καὶ πρεσβυτερικῆς, τῆς πόλεως, δανείζοντες αὐτὸ, ἐπὶ τόκῳ πέντε τοις ἑκατὸν κατ' ἔτος, εἰς νέους τεχνίτας· ἐγγάμους, ἡλικίας κατωτέρως τῶν εἰκοσιπέντε ἐτῶν, οἵτινες ἐμαθήτευσαν ἐν τῇ εἰρημένῃ πόλει, καὶ ἐξεπλήρωσαν τὰ καθήκοντα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις τῆς μαθητείας τῶν, λαβόντες ἀποδεικτικὰ φιλοπονίας καὶ χρηστοθείας, ὑπογεγραμμένα τοῦλάχιστον ὑπὸ δύο χρηστῶν πολιτῶν. Οἱ δύο οὗτοι πολῖται θέλουν συγχρόνως ἐγγυηθῆ διὰ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ χρέους ἐν τῇ λήξει τῆς προθεσμίας, ὡς καὶ διὰ τὴν ἀπότισιν τῶν τόκων. Ὅλα τὰ τοιαῦτα δὲ μὲν ἄλλα

θέλουν διαλαμβάνει τὸ ὀφειλόμενον ποσὸν εἰς ἰσπανικά δίστηλα, ἢ εἰς κυκλοφοροῦντα χρυσα νόμισματα. Οἱ δὲ διευθύνται θέλουν κρατεῖ ἐν ἡ πλειότερα βιβλία, ἐν οἷς θέλουν ἐγγράφει τὰ ὀνόματα τῶν ζητούντων καὶ τῶν λαμβανόντων δάνεια, τὰ ὀνόματα τῶν ἐγγυητῶν, τὸ ποσὸν τοῦ δανείου, τὴν χρονολογίαν, καὶ οἰκονομικὰ ἄλλα σημείωσιν ἀναγκαίαν εἰς τὴν τάξιν καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῆς διαχειρίσεως. Ἐπειδὴ τὸ κεφάλαιον τοῦτο σκοπὸν ἔχει τὴν πρὸς ἐγκατάστασιν συνδρομῆν νέων τεχνιτῶν ἐγγράμων, τὰ εἰρημένα δάνεια θέλουν εἶσθαι ἀνάλογα πρὸς τὰς ἀνάγκας τῶν, κατὰ τὴν κρίσιν τῶν διευθυντῶν, προσδιοριζομένων ὡς ἀνωτάτου μὲν ὕρου τῶν ἐξήκοντα, ὡς κατωτάτου δὲ τῶν δεκαπέντε λιρῶν πρὸς ἕκαστον τεχνίτην. Ἐὰν ὁ ἀριθμὸς τῶν αἰτούντων καὶ συμμορφουμένων πρὸς τὰ ἀνωτέρω ἦναι τοιοῦτος ὥστε δὲν ἀρκεῖ τὸ διαθέσιμον ποσὸν εἰς τὸ νὰ δοθῇ εἰς ἕκαστον τὸ μέρος ὑπερ ἢ ἑπτα, κατὰ τὰ ἀνωτέρω, κριθῆ εὐλογον, ἢ ἐλάττωσι θέλει γίνεσθαι κατ' ἀναλογίαν, καὶ εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ μείνῃ οὐδεὶς ἀβοήθητος.

Μικραὶ θὰ ἦναι κατ' ἀρχὰς αἱ βοήθειαι αὐταὶ· ἐπειδὴ ὅμως τὸ κεφάλαιον θέλει αὐξάνει ἐκ τῆς προσθήκης τῶν τόκων, ἢ ἐν τῷ μέλλοντι ὠφέλεια θὰ ἦναι μεγαλύτερα. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ ὠφελῶνται διαδοχικῶς περισσότεροι νέοι τεχνίται, καὶ νὰ εὐκολύνεται ἡ ἐπιστροφή τῶν δανείων, πᾶς ὀφειλέτης πρέπει νὰ ὑποχρεωθῇ νὰ πληρῶνῃ, μετὰ τῶν ἐνιαυσίων τόκων, καὶ ἐν εἰκοστημῶριον τοῦ κεφαλαίου, σχηματιζομένου οὕτω ποσοῦ ἀνωτέρου, πρὸς χορηγίαν νέων δανείων.

Ἐπειδὴ εὐτυχῶς πιστεύεται ὅτι θὰ εὐρίσκωνται πάντοτε ἐν Βοστώνῃ πολῖται ἐνάρετοι καὶ ἀγαθοεργοί, διαθεσιμῶν νὰ ἀφιερῶσιν ἐν μέρος τοῦ καιροῦ τῶν πρὸς ὄφελος τῆς νέας γενεᾶς, καὶ ἀναλάβωσιν τὴν ἐποπτείαν καὶ διαχειρίσιν τοῦ καθιδρύματος τούτου δωρεάν, ἐλπίζω ὅτι κἀνὲν μέρος τοῦ εἰρημένου ποσοῦ δὲν θὰ μείνῃ ἐπιπολὺ ἀργόν, οὔτε ἢ ἀποτραπῆ εἰς ἄλλας χρήσεις, ἀλλὰ τούναντιον θὰ αὐξάνῃ πάντοτε διὰ τῶν τόκων.

Διαλογιζόμενος εἰς ποῖα ἀπρόοπτα περιστατικά αἱ ὑποθέσεις καὶ οἱ σκοποὶ τῶν ἀνθρώπων εἶναι ὑποκείμενοι ἐν διαστήματι τόσον μακροῦ χρόνου, στοχάζομαι ὅτι ἐφάνη ἴσως ὑπὲρ τὸ δέον αἰσιόδοτος, φαντασθεὶς ὅτι αἱ παρούσαι δικτάξεις μου, ἂν ἐπιχειρηθῇ ἡ ἐκτέλεσις αὐτῶν, μέλλουν νὰ ἐξακολουθήσωσιν ἄνευ διακοπῆς, καὶ παραγάγωσι τὰ παρ' ἐμοῦ προσδοκώμενα ἀποτελέσματα. Ἐλπίζω μολαταῦτα ὅτι, ἂν οἱ κάτοικοι τῶν δύο πόλεων δὲν κρίνωσι καλὸν νὰ προβῶσιν εἰς τὴν εἰρημένην ἐκτέλεσιν, θὰ θεωρήσωσι τοῦλάχιστον τὴν προσφορὰν τῆς παρούσης δωρεᾶς ὡς ἀποδείξιν τῆς καλῆς μου θελήσεως, ὡς δειγμὰ τῆς εὐγνωμοσύνης μου, καὶ ὡς

μακρύτεριον τῆς ἀκρας μου ἐπιθυμίας τοῦ νὰ φανῶ πρὸς αὐτὰς ὠφέλιμος καὶ μετὰ τὸν θάνατόν μου. Ἐπιθυμῶ ἐκ βάθους καρδίας νὰ δοκιμάσωσιν ἀμφότεροι νὰ πραγματώσωσι τὸ σχέδιόν μου, διότι φρονῶ ὅτι, ἂν ἐγερθῶσιν ἀκολούθως δυσκολίαι οἰκιδήποτε, θὰ εὐρεθῶσι συγχρόνως καὶ τὰ μέσα τῆς ὑπερνικήσεως αὐτῶν, καὶ ὅτι τελευταῖον τὸ σχέδιόν μου τοῦτο δὲν θὰ θεωρηθῇ δυσκατέλεστον. Ἐὰν ἡ μία ἐκ τῶν δύο εἰρημένων πόλεων δεχθῇ τὸ κληροδότημα μετὰ τῶν ἐκτεθειμένων ὄρων, ἢ δὲ ἕτερα τὸ ἀποποιηθῇ, θέλησίν μου εἶναι νὰ παραχωρηθῇ τὸ ὅλον ποσὸν τῶν δισχίλιων λιρῶν εἰς ἐκείνην ἐκ τῶν δύο ἥτις θὰ τὸ δεχθῇ, καὶ οὕτω νὰ διατεθῇ καὶ διαχειρισθῇ τὸ ὅλον καθ' ἕνα τρόπον ἐκτίθεται ἀνωτέρω δι' ἕκαστον ἡμισυ τοῦ εἰρημένου ποσοῦ. Ἐὰν δὲ καὶ αἱ δύο ἀποποιηθῶσι, τότε τὸ ποσὸν θὰ συναριθμηθῇ μετὰ τοῦ λοιποῦ μέρους τῆς κληρονομίας μου, καὶ ἡ διάθεσις τοῦ ὅλου θὰ κανονισθῇ διὰ τῶν ὄρων τῆς διαθήκης μου τῆς 17 Ἰουλίου 1788.

Ἐπιθυμῶ νὰ ἐνταφιασθῶ πλησίον τῆς συζύγου μου, ἂν ἦναι δυνατόν, καὶ ὁ τάφος ἡμῶν νὰ καλυφθῇ διὰ μαρμάρου, λελαξευμένου ὑπὸ τοῦ Τσάμπερς, ἐξ ποδῶν μήκους καὶ τεσσάρων πλάτους, ἄνευ ἄλλου κοσμημάτων, εἰμὴ μετὰ μικροῦ κύκλου θριγκοῦ, καὶ μετὰ τῆς ἐξῆς ἐπιγραφῆς·

BENIAMIN ΦΑΡΓΚΑΙΝΟΣ
καὶ
ΣΕΒΟΡΑ ΦΑΡΓΚΑΙΝΟΥ
17.

Ἐν Φιλαδέλφειᾳ, τὴν 23 Ἰουνίου 1789.

Χαρίζω τὴν ἐξ ἀγριομηλέας ὠραίαν βάρβδον μου, φέρουσαν ἐπὶ κεφαλῆς μῆλον ἐκ χρυσοῦ, φιλοτέχνως ἐξεργασμένην ὡς πῖλον ἐλευθερίας, εἰς τὸν φίλον μου, τὸν φίλον τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, τὸν στρατηγὸν Οὐάσσιγκτῶνα. Ἄν ἦτον σιῆπτρον, θὰ ἦτον ἄξιον αὐτοῦ, καὶ καλῶς ἡρμοσμένον εἰς τὰς χεῖράς του. Ἡ βάρβδος αὕτη εἶναι δῶρον πρὸς ἐμὲ ἀξιολόγου κυρίας, τῆς κυρίας Δὲ Φορβάχ, ἐπικλήρου δουκίσσης τῶν Δύω-Γεφυρῶν. Στίχοι τινὲς, εἰς τὸ δῶρον τοῦτο ἀναφερόμενοι, πρέπει νὰ συνοδεύσωσι τὸ κληροδότημα.

Ἐν Φιλαδέλφειᾳ, τὴν 23 Ἰουνίου 1789.

Σ.

Μαθὼν ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Φραγκίσκος Α' τὸν θάνατον τοῦ ἐν τῇ Αὐλῇ αὐτοῦ περιωνύμου ζωγράφου Λεονάρδου Βίγγη, ἐγένετο περίλυπος· ὅθεν οἱ περὶ αὐτὸν ἀυλικοὶ καὶ μεγιστάνες, θέλοντες νὰ παρηγορήσωσιν αὐτὸν, τῷ ἔλεγον ὅτι δὲν ἀρμόζει νὰ θρηνῇ τὸν θάνατον ἀνδρὸς μικρᾶς καὶ ποταπῆς καταγωγῆς. Εὐγενεῖς

1. Οἱ δύο υἱοὶ τῆς δουκίσσης τῶν Δύω-Γεφυρῶν εἶχαν ἀγωνισθῇ, ὑπὸ τὸν Λαφαγίτην, ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν Ὀμοσπόνδων Πολιτειῶν.

καὶ πρίγκιπας, ἀπεκρίθη ὁ νουνεχὴς βασιλεὺς, δημιουργῶ καθ' ἑκάστην ὥσους καὶ ἂν θέλω, ἀλλ' ἄλλον Λεονάρδον Βίγγη μόνος ὁ Θεὸς δύναται νὰ πλάσῃ, αὐτὸς μάλιστα ὅστις δὲν πλάσσει τοιοῦτους ἀνδρας συνεχῶς.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΙ

Ἡ ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑ ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἐν τῇ μεγάλῃ πάλῃ τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τοῦ χριστιανισμοῦ, τῇ ἀναπτυχθείσῃ ἰδίᾳ κατὰ τὸν Δ' ἀπὸ Χριστοῦ αἰῶνα, τρεῖς ὑπῆρχον διάφοροι καὶ ἀλλήλοις ἀντιμέτωποι γῶμαί· οἱ μὲν ἐπιθύμουν τὴν ἀναβίωσιν τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς γῶμας ταύτης ὁπαδοὶ ἦσαν πολλοὶ φίλοι τοῦ ἀρχαίου κόσμου, ὧν προεξήρχεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουλιανὸς ὁ ἐπικληθεὶς Παραβάτης· ἕτεροι δὲ τυφλῶς προσκεκολλημένοι πρὸς τὸν χριστιανισμὸν ἐζήτουν τὴν παντελῆ ἐξαφάνισιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἀλλ' ἀμφοτέρων τῶν γῶμων τούτων οἱ ὁπαδοὶ ἀδύνατόν τι διενουοῦντο· διότι οὔτε ὁ Ἑλληνισμὸς ἦτο δυνατόν ν' ἀναβιώσῃ ἀνιστάμενος οὕτω πρὸς τὰς αἰωνίας τοῦ Ἰψίστου θουλάς, οὔτε ὁ χριστιανισμὸς ἄνευ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὅστις συνετέλεσε πλεῖστον εἰς τὴν διάδοσιν αὐτοῦ. Ἀμφοτέρων τῶν γῶμων τούτων ἀποτυχουσῶν δὲν ἔμενε πλέον ἢ ἡ μέση ὁδός, ὁ ἄρμονικὸς δηλονότι συνδυασμὸς τοῦ Ἑλληνισμοῦ μετὰ τοῦ χριστιανισμοῦ. Τὸν συνδυασμὸν τούτον καὶ τὴν ἄμεισον συμβίωσιν τῶν δύο τούτων στοιχείων παρεδέχθησαν καὶ ἀνέπτυξαν λίαν ἐπιτυχῶς οἱ Βασίλειοι, οἱ Γρηγόριοι, οἱ Χρυσόστομοι, οἱ Συνέσιοι, οἱ μέγιστοι οὗτοι φωστῆρες τῆς τρισηλίου θεότητος, οἵτινες μεγίστους ἀγῶνας ὑπὲρ τῆς διαδόσεως τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ παγιώσεως τῶν ὑπερφῶν αὐτοῦ δογμάτων κατέβαλον, κύριον μέλημα σχόντες τὴν ἠθικότητα τῆς κοινωνίας καὶ τὴν διὰ τοῦ χριστιανισμοῦ πρὸς τὰ πρόσω ὀρθοπορείαν αὐτῆς. Ὅτι δὲ τὰ ἐξοχα ταῦτα πνεύματα ἐπροστάτευσαν τὴν διάμεσον ταύτην γῶμην τρηνῶς ἀποδείκνυσιν ὁ περίφημος ἐκεῖνος τοῦ μεγάλου Βασιλείου λόγος, ἢ πρὸς τοὺς νέους παραίνεσις, ἐν ἣ ἐκτίθησιν ὁ μέγας τῆς Καισαρείας ἱεράρχης τίνας τῶν συγγραμμάτων τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος ὀφείλει πᾶς χριστιανὸς νὰ ἐκλέγῃ πρὸς ἠθικὴν αὐτοῦ μόρφωσιν καὶ τὴν τῆς ψυχῆς χριστιανικὴν διάπλασιν. Ἡ ἄρμονικὴ συμβίωσις τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ χριστιανισμοῦ παρήγαγε τὸν μεσαιωνικὸν καλούμενον Ἑλληνισμὸν ἢ Βυζαντισμὸν, ἢ πρὸς σχηματισμὸν τοῦ ὁποῦοῦ τάσις ἀπὸ τοῦ Δ' ἀρξαμένη αἰῶνος ἀνεπτύσσετο μέχρι τοῦ Θ'. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο τῶν πέντε αἰῶνων ὁ Ἑλληνισμὸς ἐκαθαρίζετο ὅλον ἐν διὰ τῶν ὑγιῶν ἀρχῶν τοῦ χριστιανισμοῦ, οἱ δὲ αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου, τούτου τοῦ χριστιανισμοῦ ἀνε-

δείκνυντο προστάται. Τὴν πρὸς συνδύασιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ μετὰ τοῦ χριστιανισμοῦ ταύτην τάσιν ἀνεζωπύρησε καὶ ἡ εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον τοῦ Βυζαντίου ἀνάβασις ἀθηναίας αὐτοκράτειρας.

Ἡ αὐτοκράτειρα αὕτη εἶναι ἡ Εὐδοκία, μία τῶν μεγαλύτερων αὐτοκρατειρῶν τοῦ Βυζαντίου, ἐν τῶν ἐξοχωτέρων πνευμάτων τοῦ μεσαιῶνος, μία τῶν σπουδαιοτέρων μετὰ Χριστὸν φιλοσόφων. Καὶ μὴ θαυμάσῃ τις βλέπων τοιαύτην γυναῖκα ἐν τῷ Βυζαντινῷ κράτει· νὰ μὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι δὲν ὑπῆρξαν καὶ ἄλλαι πολλὰί ὁμοίαι τῇ Εὐδοκίᾳ, ἀλλ' ὅμως ἡ Εὐδοκία δὲν εἶναι ἐκτακτὸν τι φαινόμενον, ἔχει καὶ τὰς ὁμοίας τῆς. Ἐν τῇ εὐρείᾳ Βυζαντινῇ αὐτοκρατορίᾳ, ἥτις πάντοτε σχεδὸν εἶχε ν' ἀντιπαλαίσῃ πρὸς τὰ ἐκ τῆς Εὐρώπης ἢ ἐκ τῆς Ἀσίας προσρχόμενα εἴδη, καὶ ἐν τῇ ἐσωτερικῇ διοικήσει συνεχῶς κατεταράσσετο εἴτε τῆς ἐμφανίσεως τῆς δεινῆς αἰρέσεως, αἱ γυναῖκες αὐταὶ ἔλαβον σπουδαίαν θέσιν ὑπερασπίζουσαι πάντοτε σχεδὸν ἐπιτυχῶς τὰ συμπερόντα, τῶν ὁποῦων ἐτίθεντο ἡ αὐτοβούλως ἀνεδείκνυντο προστάτριά. Τοιαύτας γυναῖκας δυνάμεθα νὰ ἀναφέρωμεν Εὐδοξίαν τὴν σύζυγον τοῦ Ἀρκαδίου, Πουλχερίαν τὴν ἀδελφὴν Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ, Ἀριάδην τὴν θυγατέρα Λέοντος τοῦ Α', Θεοδώραν τὴν σύζυγον τοῦ Ἰουστινιανοῦ, τὴν Ἀθηναίαν Εἰρήνην, σύζυγον Λέοντος τοῦ Δ', Θεοδώραν τὴν σύζυγον τοῦ Θεοφίλου, Ζωὴν τὴν τετάρτην σύζυγον Λέοντος τοῦ ΣΤ', Θεοφάνω τὴν σύζυγον Ῥωμανοῦ τοῦ Β', Ζωὴν τὴν σύζυγον Ῥωμανοῦ τοῦ Ἀργυροῦ, Θεοδώραν τὴν ἀδελφὴν τῆς προηγουμένης, Εὐδοκίαν τὴν μακροβόλιτισσαν, σύζυγον Ῥωμανοῦ τοῦ Διογένους, καὶ Ἀννὴν τὴν Κομνηνὴν, τὴν τοῦ Νικηφόρου Βρυεννίου σύζυγον. Πολλὰί δ' ἐξ αὐτῶν διεκρίθησαν καὶ ἐπὶ πολυμαθείᾳ, τὰ δὲ προϊόντα τῶν πνευματικῶν αὐτῶν ἐργασιῶν ἀρίστην κατέχουσι θέσιν μετὰ τῶν προϊόντων τῆς Βυζαντινῆς φιλολογίας. Ἡ Ἰωαννὰς λ.χ. Εὐδοκίας τῆς μακροβόλιτισσης, ἢ Ἀλεξιάς Ἀννης τῆς Κομνηνῆς καὶ ἄλλα ἄλλων ἔργα οὐκ ἐλίγων ἐπαινοῦνται ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας.

Μεταξὺ τῶν γυναικῶν τούτων διακρίνεται καὶ ἡ σύζυγος Θεοδοσίου τοῦ Β', ἡ Εὐδοκία. Ἡ Ἑλλάς, ἢ κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν παραγωγῆς τῶν σούτων μεγάλων πνευμάτων, δὲν ἐστέρησε παντελῶς καὶ κατὰ τὸν μεσαιῶνα· ἡ Εὐδοκία κατήγετο ἐξ Ἀθηνῶν. Ὀνομάζετο πρότερον Ἀθηναῖς καὶ ἦτο θυγάτηρ τοῦ σπουδαίου Πλατωνικοῦ φιλοσόφου Λεοντίου, ὃν τινὲς τῶν Βυζαντινῶν χρονογράφων Ἡράκλειον ἀποκαλοῦσιν. Ἔσχε δὲ καὶ δύο ἀδελφοὺς, τὸν Οὐαλεριανόν, ἢ κατὰ τινὰς Οὐαλέριον, καὶ τὸν Γενέσιον ἢ Γέσιον. Γεννηθεῖσα τῷ 394 καὶ ἀνατραφεῖσα ἐν τῷ γάλακτι τῆς εἰδωλοκατράϊας, καθάτι δὲν εἶχεν εἰσέτι καθ' ὅ-

λοκληρίαν αντικαταστήσει ὁ Γαυρός τὴν ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἐλαίαν ἐν τῇ πόλει τῆς Παλλάδος, ἔσχε διδασκάλους δύο ἐπιστήμους φιλοσόφους τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τὸν Ὠρίωνα καὶ Ὑπερέχιον. Προικισθεῖσα ὑπὸ δώρων τῆς φύσεως ἐξωτερικῶν καὶ ἐσωτερικῶν καὶ τυχοῦσα παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἐλευθερίου ἀνατροφῆς, κατέστη τῶντι ἀνταξία τῶν ἐνδόξων αὐτῆς προγόνων. Ὁ Γάλλος ἱστορικός Roujoulat ἀξιολόγως πλέκει τὸν στέφανον αὐτῆς διὰ τῶν ἐξῆς κομψῶν φράσεων· «Ἡ Ἀθηναῖς ἐμεγαλύνθη ὡς ὠραῖον κρίνον ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν κήπων τοῦ Ἀκαδήμου, παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Κηφισσοῦ, ἔνθα ὁ πατὴρ αὐτῆς ἐδίδασκε τὴν ῥητορικὴν. Ἡ μορφή αὐτῆς ἔφερον ἐν ἀπάσῃ τῇ τελειότητι τὸν ἐλληνικὸν τύπον, παρεμφερῆς οὖσα πρὸς τοὺς ἀρχαίους ἐκείνους ἀνδριάντας οὓς ἐλάξευσεν ἡ χεὶρ τοῦ Φειδίου. Εἶχε τὸ πρόσωπον καὶ τὰς χεῖρας λευκὰς ὡς περ μάρμαρον λεῖον τῆς Πάρου καὶ τοῦ Πεντελικοῦ· οἱ δὲ μεγάλοι μέλανες αὐτῆς ὀφθαλμοί, οἱ πολυπληθεῖς βόστρυχοι τῆς κόμης αὐτῆς καταπίπτοντες περὶ τὸν λαιμὸν τῆς ἠύξανον ἔτι μάλλον διὰ τοῦ ἐβενίνου αὐτῶν χρώματος τὴν λάμψιν τῆς χροῖας τοῦ προσώπου τῆς. Βάδισμα εὐτολμον καὶ ὑποκεχαρισμένον, στάσις βασιλική, εὐστροφον καὶ ἐλαφρὸν σῶμα, ἀρμονία γλυκεῖας φωνῆς, περικοσμοῦντα τὴν Ἀθηναίδα, ἀνεκάλυπτον ἐν αὐτῇ προνομιοῦχον φύσιν ἐξελοῦσαν μὲν ἐκ ταπεινῆς καλύβης, ἀλλὰ ζῶσαν εἰς τὰ μεγαλειότερα ὑψηλὴ εἰς τὰ ὅποια δύναται νὰ φθάσῃ ἡ ἀνθρωπίνη διάνοια.» Ἡ διδασκαλία τῶν ῥηθέντων διδασκάλων ἀφ' ἑνός, ἡ σύντονος τοῦ πατρὸς αὐτῆς φροντίς πρὸς ἐμπρέπουσαν ἀνατροφὴν ἀφ' ἑτέρου, καὶ ἐξ ἄλλου ἡ φυσικὴ αὐτῆς πρὸς πᾶν ἀγαθὸν ῥοπή ἀνεδείξαν αὐτὴν καθύπου φιλόσοφον, σπουδαίαν γραμματικὴν, εὐγλωττον ῥήτορα καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις ἀξιολογώτατην ποιήτριαν. Ἡ εὐφράνταστος αὐτῆς διάνοια, τείνουσα πάντοτε πρὸς τὴν ποίησιν, ἐνετράφα ἐν τοῖς ἀριστουργήμασι τῶν ἀρχαίων ποιητῶν· διὸ καὶ καθημένη πολλὰκις ὑπὸ τῆς ἀύρας τῆς ἐμπνευσάσης ἄλλοτε τοὺς θεσπεσίους τῆς ἀρχαιότητος ποιητάς, ἔψαλλε μετὰ μεγίστης ἠδύτητος ἡ καλλιπέλαδος αὐτῆ ἀηδῶν τὰ κατορθώματα τῶν ἡρώων τοῦ Ὀμήρου καὶ τοὺς θριάμβους τῶν ἀνδρείων προγόνων τοῦ Μαραθῶνος καὶ τῶν Πλαταιῶν. Ἡ ἐξαισία αὐτῆς καλλονῆ, ἡ ἐπιμελελημένη ἀνατροφή καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις ἡ παιδεία καὶ ἡ μάθησις καθίσταν αὐτὴν ἀξίαν σύζυγον μεγάλου ἀνδρός. Καὶ πραγματικῶς ὁ Λεόντιος ἀπέθανε, καὶ ἀποθνήσκων ἀφῆκε διὰ διαθήκης εἰς μὲν τοὺς δύο υἱοὺς του ἄπασαν τὴν περιουσίαν, τῇ δὲ Ἀθηναίδι ἑκατὸν μόνον χρυσᾶ νομίσματα (1500 περίπου φράγκα), γράψας ἐν τῇ διαθήκῃ, ὅτι στηριζόμενος ἐπὶ τῶν φυσικῶν αὐτῆς χαρισμάτων, ἐνόμισεν ὅτι τοιαύτη κόρη δὲν

ἔχει ἀνάγκην πλειότερων χρημάτων. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Λεοντίου ἡ Ἀθηναῖς, μείνασα οὕτως ὀρφανὴ καὶ δυστυχῆς, παρεκάλεε τοὺς δύο αὐτῆς ἀδελφοὺς ὅπως τῇ παραχωρήσωσι τὸ τρίτον τοῦλάχιστον τῆς περιουσίας, λέγουσα πρὸς τοὺς ἄλλοις ὅτι: «Καὶ ὑμεῖς γινώσκετε πῶς διεκείμην πρὸς τὸν κοινὸν ὑμῶν πατέρα καὶ οὐκ οἶδα διατί ἄπορον μὲ κατέλιπε μέλλων τελευτᾶν καὶ εὐπορίας τυχεῖν μετὰ τὴν αὐτοῦ νέκρωσιν οὐκ ἐχαρίσατό μοι.» Ἀλλὰ δυστυχῶς οὐδόλως συνετέλεσαν τὰ δάκρυα ταῦτα νὰ κάμψωσι λιθίνους καρδίας· διὸ καὶ οὐ μόνον δὲν παρέσχον αὐτῇ τὸ ζητούμενον, ἀλλὰ καὶ ἀπεδιώξαν τῆς πατρικῆς στέγης. Ἡ Ἀθηναῖς, μείνασα οὕτως ἀνέστιος, κατέφυγεν εἰς τὴν ἐκ μητρὸς θείαν τῆς, ἥτις μετὰ τινα καιρὸν παραλαβοῦσα τὴν νεαρὰν κόρην ἔφερεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἵνα ἐκθέσῃ τὰ παράπονα ἐνώπιον τοῦ αὐτοκράτορος. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐβασίλευεν ἐν Βυζαντίῳ Θεοδόσιος ὁ Β' ἡ μικρὸς, ὅστις τῷ 408 διεδέξατο τὸν πατέρα αὐτοῦ Ἀρκάδιον· ἐπειδὴ ὅμως ἦτο εἰσέτι ἀνήλιξ, ἐπετροπέυετο ὑπὸ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Πουλχερίας, γυναικὸς σφόδρονος καὶ συνετῆς. Ἡ Ἀθηναῖς παρουσιάζετο ἐνώπιον τῆς Πουλχερίας καὶ ἐκτίθει τὰς ἀδικίας τῶν ἀδελφῶν τῆς· ἡ Πουλχερία ἰδοῦσα αὐτὴν ἐθαύμασε τὸ κάλλος καὶ τὴν εὐγλωττίαν, τὴν σύνεσιν καὶ κοσμιότητα δι' ὧν ἦτο πεπροικισμένη ἡ ὀρφανή, καὶ ἐπειδὴ ὁ Θεοδόσιος προὔτιθετο νὰ νυμφευθῇ παρουσιάζετο αὐτῇ καὶ λέγει: «Εὐρον νεωτέρα, καθαρὰν, εὐστοχον, λεπτοχαράκτηρον, εὐριν, ἀσπροτάτην ὡσεὶ χιῶν, μεγαλόφθαλμον, ὑποκεχαρισμένην, οὐλοξανθόκομον, σεμνόποδα, ἐλλόγιμον, ἐλλαδικὴν παρθένον.» Εἰς τοὺς λόγους τούτους πεισθεὶς ἔσπευσεν ἵνα ἴδῃ διὰ τίνος παραπάταστος τὴν ἐν τῷ παρακειμένῳ θαλάμῳ καθημένην κόρην, καὶ τοσοῦτον κατεθέλχθη ἐκ τῆς καλλονῆς τοῦ ὠραίου τούτου πλάσματος, ὥς ἀμέσως ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν νὰ τὴν νυμφευθῇ· ἐπειδὴ δὲ ἦτο εἰδωλολάτρη, ἐβαπτίσθη ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Ἀττικοῦ καὶ ὠνομάσθη Εὐδοκία· οἱ δὲ γάμοι ἐτετέλεσθησαν μετὰ μεγίστης πομπῆς τῇ 7 Ἰουνίου 424. Καὶ οὕτως ἡ ὀρφανὴ Εὐδοκία ἀνεδείχθη σύζυγος αὐτοκράτορος, ὁ δὲ τίτλος τῆς Αὐγούστης ἐδόθη αὐτῇ ὅτε τῷ 423 ἐγέννησε θυγατέρα ὀνομασθεῖσαν Λικινίαν Εὐδοξίαν.

Αἱ τιμαὶ αὐταὶ καὶ βασιλικαὶ δόξαι οὐδόλως ἴσχυσαν νὰ ἐξαλείψωσιν ἐκ τῆς νεαρᾶς συζύγου τὸν πρὸς τὰ γράμματα ἔρωτα· τὸ πρῶτον καὶ κυριώτερον ἔργον αὐτῆς ἦν ἡ τῶν γραμμάτων καλλιέργεια· διὸ προσεκάλεσε περὶ αὐτὴν πλείστους πεπαιδευμένους περιβαλοῦσα αὐτοὺς διὰ μεγίστων τιμῶν, καὶ ἐμύρφωσεν, οὕτως εἰπεῖν, ἀκαδημίαν τινὰ ἐν τῷ παλατίῳ, ἐν ᾗ ἐνετράφα τὸ πνεῦμα τῆς θυγατρὸς τοῦ Λεοντίου. Ἀλλὰ τὰς μεγαλητέρας τιμὰς προσέφερε τῷ αὐλικῷ Παυλίῳ, ὅστις μάλιστα ἦν καὶ παράνυμφος τοῦ

αὐτοκρατορικοῦ ζεύγους, ἀναδείξασα αὐτὸν μάγιστρον, καὶ τῷ ἐπάρχῳ τῆς πόλεως Κύρῳ, διότι οἱ ἄνδρες οὗτοι ἦσαν ἐγκρατεῖς τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας, πάντες δὲ οἱ τοιοῦτοι ἦσαν οἱ προσφιλέστεροι τῇ Εὐδοκίᾳ.

Δεύτερον μέλημα αὐτῆς, ἅμα ἀναβάσης τὸν θρόνον, ἦν ἡ πρόσκλησις τῶν ἀδελφῶν τῆς εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἡ εἰς μεγάλα ἀξιώματα ἀνύψωσις αὐτῶν· διότι οὗτοι μαθόντες τὴν τοιαύτην αἰφνιδίαν ὑψωσιν αὐτῆς ἐκρόδησαν· ἀλλ' αὐτὴ κατώρθωσε νὰ ἀνακλύψῃ αὐτοὺς καὶ νὰ φέρῃ ἐνώπιόν τῆς. Ἰδόντες οὗτοι τὴν πρότερον διωκομένην ἀδελφὴν τῶν κατέχουσιν τὸ ὑπατοῦ τῶν ἀξιομάτων, καθημένην ἐπὶ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ θρόνου κρατοῦσαν τὸ χρυσοῦν σκήπτρον καὶ ἐσεμμένην διὰ βασιλικῶν στέμματος, ἐμεινον ἐκθαμβοὶ καὶ τρέμοντες ἐκ τοῦ φόβου μὴ ἡ Εὐδοκία ἐκδικήσῃ τὴν προτέρα ἀπάνθρωπον διαγωγὴν τῶν. Ἡ συνέντευξις τῶν τριῶν ἀδελφῶν ἀναπολεῖ εἰς τὴν μνήμην ἐκάστου τὴν σκηνὴν ἐκείνην τῆς Π. Διαθήκης τὴν μεταξὺ τοῦ Ἰωσήφ καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ λαβοῦσαν χώραν. Ἡ Εὐδοκία, ἀτενίσασα πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς τῆς ἐδάκρυσε καὶ ἀνεφώνησε: «Εἰμι Ἀθηναῖς ἡ ἀδελφὴ ὑμῶν. Προσεγγίσατε, ἐναγκάσθητε τὴν ὑμετέραν ἀδελφὴν.» Ἀκούσαντες οὗτοι τοὺς λόγους τούτους ἐθαύμασαν ἀληθῶς διότι περιέμενον ἐκδικήσιν, ἡ δὲ Εὐδοκία λύουσα τὴν ἀπορίαν αὐτῶν, λέγει: «Εἰ μὴ ὑμεῖς κακῶς ἐχρήσασθέ μοι οὐκ ἂν ἠναγκαζόμην ἐλθεῖν ἐν Κωνσταντινούπολιν καὶ βασιλεῦσαι. Τὴν οὖν ἐκ τῆς γεννησεῶς μου βασιλείαν ὑμεῖς ἐχαρίσασθε, ἡ γὰρ ἐμὴ ἀγαθὴ τύχη ὑμᾶς ἀπειθείς ἐποίησε καὶ οὐχ ἡ ὑμετέρα πρὸς ἐμὲ γνώμη.» Λόγοι καταδεικνύοντες τὸν ἀληθῶς φιλόσοφον χαρακτήρα τῆς γυναικὸς· δὲν ἐξεδιχῆθη τὴν ἀγνώμονα διαγωγὴν τῶν ἀδελφῶν τῆς, ἀλλ' ὡς πιστὴ τοῦ Χριστοῦ ὀπαδὸς τὸν μὲν Οὐαλεριανὸν μάγιστρον ἀνέδειξε, τὸν δὲ Γενέσιον ἐπαρχον Ἰλλυριῶν διώρισεν. Ὁ ἱστορικός Γεώργιος Κωδινὸς ἀναφέρει ὅτι συνῆλθον τῇ Εὐδοκίᾳ ἐξ Ἀθηνῶν ἑπτὰ φιλόσοφοι, οἱ ἐξῆς: Κράνος, Πέλωψ, Κάρος, Ἀπελλῆς, Σουλβανός, Κύρβας καὶ Νερούας, ἐξ ὧν ὁ Κράνος καὶ λογιστὴς τῆς Ἀθηναίων φιλοσοφίας ἐλέγετο. Ἀλλ' ὁ ἀνώνυμος συγγραφεὺς τῶν συντόμων χρονικῶν παραστάσεων ἀναφέρει ὅτι «οἱ αὐτάδελφοι (τῆς Εὐδοκίας) τὸ ξένον τῆς συγγόνου ἀκηκόετες εὐτύχημα ἀπελθεῖν συνεπειῶντο σὺν φιλοσόφοις ζ' καὶ τῇ τύχῃ ἐξ εὐτυχίας ἐδεήθησαν ἐλασθῆναι.»

Τῷ 438 μετέβη ἡ Εὐδοκία εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς προσκύνησιν τῶν ἁγίων τόπων ἐκπληροῦσα εὐχὴν, ἐκεῖθεν δ' ἐπιστρέφουσα μετὰ ἐν ἔτος μετήνεγκε τὰ ἱερά ὅσα τῷ πρωτομάρτυρος Στεφάνου, καθὰ ἀναφέρουσιν οἱ πλείστοι τῶν ἱστορικῶν καὶ ὁ Μαρκελλίνος. Ἐπιστρέφουσα ἐξ Ἱεροσολύμων διήλθε διὰ τῆς Ἀντιοχείας· ἡ Εὐδο-

κία ἐπισκεφθεῖσα τὴν Ἀντιόχειαν εἰσῆλθε μεγαλοπρεπῶς εἰς τὴν πόλιν, τυχοῦσα ἐνθουσιᾶδους ὑποδοχῆς· κατ' ἀρχὰς διηυθύνθη εἰς τὸ βουλευτήριον, ἔνθα καθήμενη ἐπὶ χρυσοῦ δίφρου ἐξεφώνησε λόγον ἐγκωμιστικὸν μεγάλως. «Εἶμαι εὐτυχῆς, ἀνέκραξε περατοῦσα τὸν λόγον, εὐρισκομένη ἐν τῷ μέσῳ ὑμῶν· ἡ καταγωγὴ μου εἶναι ἡ αὐτὴ τῇ ὑμετέρᾳ· τὸ αὐτὸ αἷμα βέει εἰς τὰς φλέβας ἡμῶν· οἱ πατέρες ὑμῶν ἐξῆλθον ἐκ τῶν προσφιλῶν ἀκτῶν, ἐν αἷς εἶδον τὸ πρῶτον τὸ φῶς τῆς ἡμέρας· εἴμεθα τέκνα τῆς αὐτῆς πατρίδος. Πατρὶς τῆς καρδίας μου, οὐδέποτε θέλω σὲ λησμονήσαι.» Ἐκ τούτου τοῦ λόγου καὶ τῶν δωρεῶν, ἃς προσήνεγκεν ὑπὲρ τῆς οἰκοδομῆς ναῶν καὶ ἄλλων ἀγαθοεργῶν καταστημάτων ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῆς Συρίας, τοσοῦτον νηχαριστήθησαν οἱ Ἀντιοχείς, ὥς ἔστησαν πρὸς τιμὴν αὐτῆς ἀνδριάντα ἐν τῷ βουλευτηρίῳ, καθὰ λέγει ὁ Εὐάγγριος: «Καὶ εἰκόνη ἐκ χαλκοῦ τεχνικῶς ἠσκημένη παῖδες Ἀντιοχείων αὐτὴν τιμηθήσασιν, ἡ καὶ μέχρις ἡμῶν σώζεται.»

Ἐξ ὧν μέχρι τοῦδε ἀνεφέραμεν εἶδομεν ὅτι ἡ Εὐδοκία, καίτοι ἀναδειχθεῖσα Αὐγούστα, οὐδόλως ἀνεμίχθη εἰς τὰ πολιτικά· ἀπὸ τοῦ 443 ὅμως ἄρχεται εἰς ταῦτα ἀναμιγνυομένη. Ἀλλὰ πρὸ τοῦ νὰ ἐξετάσωμεν τὰ περὶ τούτου, εἴπωμεν ὀλίγα τινὰ περὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ συζύγου τῆς Θεοδοσίου.

Ὁ Θεοδόσιος ἦτο ἀνὴρ λίαν ἀνάξιος τῆς αὐτοκρατορικῆς ἔδρας· καθότι ἀντὶ ν' ἀσχολῆται περὶ τὰ δημόσια, κατεγίνετο τὴν ἡμέραν μὲν περὶ τὴν θήραν, τὸ δὲ ἑσπέρας περὶ τὴν ζωγραφικὴν καὶ καλλιγραφίαν, διὸ καὶ καλλιγράφος ἐπωνομάσθη. Τοιοῦτος αὐτοκράτωρ ἔπεται ὅτι περιοριζέτο ὑπὸ τῶν τὰ πάντα ἐν τῇ Βυζαντινῇ αὐτῆ κρατούντων εὐνοῦχων, ὅποιοι κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἦσαν ὁ Καλαπόδιος, ὁ Λαῦστος καὶ ὁ Χρυσάνθιος ἡ Χρυσάφιος, ὅστις ἰδίᾳ τὰ πάντα διεχειρίζετο κατὰ τὸ δοκοῦν, ἄγων καὶ φέρων τὸν αὐτοκράτορα· ὁ κυριώτερος ὅμως σκοπὸς τοῦ Χρυσάφου ἦτο νὰ κατορθώσῃ ν' ἀπομακρύνῃ τῶν πολιτικῶν τὴν Πουλχερίαν· τὸ ἀσφάσισε καὶ τὸ κατώρθωσε. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀνεφάνη εἰς τὸ μέσον ἡ αἵρεσις τοῦ Εὐτυχοῦς, ὅστις, ὡς γνωστὸν, ἐδογματίζεν ὅτι κατὰ τὴν τοῦ Σωτῆρος ἐνανθρώπησιν ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἀπερροφήθη ὑπὸ τῆς θείας καὶ οὕτω διέκρινεν ἐν αὐτῇ μίαν, τὴν θεῖαν. Ὁ Εὐτυχῆς ἵνα ἐπιτύχῃ τὸ σκοπὸν αὐτοῦ προσεκολλήθη τῷ Χρυσάφῳ, ὅστις κατέπεισεν αὐτὸν τὸν αὐτοκράτορα ὅπως ἐπιτρέψῃ τῷ Διοσκοῦρῳ Ἀλεξανδρείας, ὁμόφρονι τοῦ Εὐτυχοῦς, ἵνα συγκαλέσῃ σύνοδον παρόντος καὶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως Φλαβιανοῦ, ἄκρου ὑπερασπιστοῦ τῆς ὀρθοδοξίας, ὅπως βεβαιώσῃ τὴν τοῦ Εὐτυχοῦς δοξασίαν. Ἡ σύνοδος προσεκληθῆν τῷ 449, ἀλλ' ὁ Διοσκοῦρος ἔ-

χων φίλον τὸν Χρυσάφιον ἔφερον ἐνόπλους στρατιώτας ἐν τῇ συνόδῳ ἵνα ἐναντία περιπτώσει ὑπερασπίσωσι τὸν Διόσκουρον καὶ τοὺς ὀπαδοὺς του. Ἐν τῇ συνόδῳ ταύτῃ, ἐπειδὴ δὲν ἠδύναντο ἄλλως νὰ ὑπερισχύσωσιν οἱ Εὐτυχιανοί, ἐξύλισαν τὸν δυστυχῆ Φλαβιανὸν καὶ καθὰ λέγει ὁ Ζωναρῆς, «οἷα τις ἄγριος ὄνος ἀναθορῶν ὁ Διόσκουρος λάξ τῷ στέρω ἀνέθορε τοῦ εὐσεβοῦς ἐκείνου ἀνδρὸς καὶ πύξ αὐτὸν κατὰ κόρρης τύπτων ἕως τοῦ συνεδρίου ἐξώθησεν.» Ὁ αὐτοκράτωρ ἀκούσας ταῦτα ὠργίσθη μὲν, ἀλλ' ὁ πανούργος Χρυσάφιος ἔπεισε πάλιν αὐτὸν ὅπως εὐδοκίῃ ἵνα χειροτονηθῆ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως ὁ Εὐτυχιανὸς Ἀνατόλιος καὶ οὐ μόνον τοῦτο ἀλλὰ καὶ τὴν Πουλχερίαν κατώρθωσε νὰ γυμνώσῃ τῆς αὐτοκρατορικῆς πορφύρας. Εἰς τοῦτο φαίνεται ὅτι ἔλαβε μέρος καὶ ἡ Εὐδοκία, ἥτις μετὰ τὴν ἀποπομπὴν τῆς Πουλχερίας μείνασα μόνη, ἤρχισε νὰ λαμβάνῃ μέρος εἰς τὴν τῶν πολιτικῶν διοίκησιν. Καὶ ὅμως καὶ τοὶ πραγματικῶς αὐτοκράτειρα ἀνεδείχθη νῦν ἡ Εὐδοκία, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἤρχισε νὰ δῆ ὁ ἀστὴρ, ὅστις εἶχε πρότερον ἀνατεῖλῃ τῇ θυγατρὶ τοῦ Λεοντίου. Καὶ ἰδοὺ διὰ τί ὁ Θεοδόσιος ἐλθὼν εἰς ἑαυτὸν καὶ ἀναλογισθεὶς τὰ κατὰ τὴν μαιφονίαν τοῦ δυστυχοῦς Φλαβιανοῦ καὶ τὰ κατὰ τὴν Πουλχερίαν, καὶ ἐνόησας ὅτι αἴτιος πάντων τούτων ἦν ὁ εὐνοῦχος Χρυσάφιος, τοῦτον μὲν ἐξώρισε καὶ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ ἐδήμευσε, προσκαλέσας δὲ τὴν ἀδελφὴν ἐζήτησε συγγνώμην παρ' αὐτῆς καὶ οὕτω πάλιν κατέστησε ταύτην μέτοχον τῆς βασιλείας. Καὶ ὅμως ἐνόησε καὶ τὴν ἐνοχὴν τῆς Εὐδοκίας καὶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἤρχισε νὰ δεικνύται κἀπως ψυχρὸς πρὸς αὐτήν, τὴν δὲ ψυχρότητα ταύτην ἐπληξήσεν ἔτι μᾶλλον καὶ τὸ ἐξῆς γεγονός, ὅπερ ὅμως ὁ Ἀγγλος ἱστορικὸς Γίββων θεωρεῖ μῦθον· ἐν ᾧ ἡμέραν τινὰ δ' αὐτοκράτωρ εὐρίσκετο ἐν τῷ ναῶ, ἐλθὼν τις προσήνεγκεν αὐτῷ ὑπερμέγεθες μῆλον, ὅπερ ὅμως οὗτος ὡς λίαν περιεργὸν ἀπέσειλε τῇ συζύγῳ αὐτοῦ Εὐδοκίᾳ· λαβοῦσα τὸ μῆλον ἡ Εὐδοκία ἐδώρησατο τῷ προσφιλεῖ αὐτῆς Παυλίῳ, ὅστις αὐθις ἀγνοῶν τὰ γενόμενα ἀπέστειλε τῷ αὐτοκράτῳ. Αἱ περὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ υποψίαι κηρύχθησαν διὰ τούτου καὶ ἀμέσως προσέταξεν ὅπως ἐξορίσθῃ εἰς Καππαδοκίαν ὁ εὐνοῦχος οὗτος τῆς Εὐδοκίας Πυλῆνος καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐθανατώθη. Ἡ Εὐδοκία στερηθεῖσα τοῦ στερεοῦ αὐτῆς ἐρείσματος καὶ περιπεσοῦσα εἰς τὴν τοῦ συζύγου αὐτῆς δυσμένειαν, ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ ἄδειαν ὅπως ἀναχωρήσῃ εἰς Ἱερουσόλυμα. Ἡ ἄδεια τῇ παρεωρήθη ἢ δὲ αὐτοκράτειρα Εὐδοκία ἀντὶ τῆς βασιλικῆς πορφύρας περιβληθεῖσα τὸν μοναχικὸν τρίβωνα ἐπορεύθη εἰς τὴν Ἁγίαν Γῆν ὅπως μονάσῃ· σημειωτέον ὅτι αὐτόσε ἐπορεύθη ὡς βασίλισσα. Ἐν τούτοις ἡ συκοφαντία ἐξηκολούθησε καταδιώκουσα τὴν θυγατέρα τοῦ

Λεοντίου· ἐπειδὴ ἐκ τῶν ἀκολουθησάντων αὐτὴν ὁ ἱερεὺς Σεβῆρος καὶ ὁ διάκονος Ἰωάννης ἐξηκολούθουν συγγάμις ἐπισκεπτόμενοι αὐτήν, ὁ ὑπόπτος Θεοδόσιος ἀπέστειλεν ἕνα τῶν αὐλικῶν, Σατωρνίνον τοῦνομα, ὅστις ἐφόρευεν ἀμφοτέρους. Ἡ Εὐδοκία, ὀργισθεῖσα ἕνεκα τῶν ἀκρίτως γενομένων τούτων φόνων, διέταξε τὸν θάνατον τοῦ Σατωρνίνου· ἐξετελέσθη ἄλλ' ἡ ἐσχάτη πλάνη ἦτο χειρὼν τῆς πρώτης. Ἡ Εὐδοκία ἀπεγυμνώθη πάσης βασιλικῆς ἐξουσίας καὶ κλεισθεῖσα ἐν τινι μονῇ ἐκλαίει τὰς ἀμαρτίας της. Τοιαῦτα τὰ ἀνθρώπινα!! Οὕτως ἐζῆ μέχρι τοῦ 461, ὅτε ἀπέθανεν. Ἀποθνήσκουσα ἡ Εὐδοκία ἀνέκραξε τὰς ἐξῆς ἀξιοσημειώτους λέξεις: «Ἀποθνήσκω ἀθῶα καὶ θῦμα τῆς ἐσχάτης προδοσίας.» Ἡ ἐν Ἱερουσόλυμοις διαμονὴ τῆς Εὐδοκίας ἀνεγράφη μετ' ἐπαίνων ἐν τῇ ἱστορίᾳ, καθότι οὐ μόνον πολλὰ συνέστησεν ἐνταῦθα ἀγαθοεργὰ καταστήματα, οὐ μόνον ἐκτίσεν ναοὺς καὶ μονὰς, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ τείχη τῆς Ἱερουσαλὴμ ἀνεκαίνισε κατηρειπωμένα ὄντα. Τινὲς τῶν βυζαντινῶν χρονογράφων ἀμφιβάλλουσι περὶ τῆς ὀρθοδοξίας τῆς Εὐδοκίας κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ἀναφέροντες ὅτι μόλις κατώρθωσαν δι' ἐπιστολῶν ὁ τε Συμεὼν ὁ Στυλῆτης καὶ ἡ Πουλχερία νὰ ἐπαναφέρωσιν αὐτὴν εἰς τὴν εὐθείαν ὁδόν.

Οὕτως ἐσβέσθη ὁ ἀστὴρ, ὅστις τοσοῦτον λαμπρὸς ἀνέτειλεν ἐν τῇ Βυζαντινῇ ἱστορίᾳ. Ἡ φιλόσοφος Εὐδοκία, ἥτις ἀπὸ τῆς πτωχείας ὑψώθη τοσοῦτον ταχέως εἰς τὴν ὑψίστην περιωπὴν περιβληθεῖσα οὕτως ἐνδόξως τὴν βασιλικὴν χλαμύδα, ἐξέπεσε καὶ αὐθις εἰς τὴν καὶ πρότερον εὐρίσκετο θέσιν. Ἡ Βυζαντινὴ ἱστορία μετὰ πλείστων ἐπαίνων ἀναφέρει τὸ ὄνομα αὐτῆς, ἢ δὲ Βυζαντινὴ φιλολογία πλεῖστα αὐτῇ ὀφείλει. Διότι καὶ περ ἀναρθεῖσα εἰς τὸ ὑπατοῦ τῶν ἀξιωματικῶν, οὐδὲν κατέλιπε τὰς προσφιλεῖς αὐτῇ μελέτας ἢ φιλόσοφος αὐτοκράτειρα, ἀλλ' ἐνησχολεῖτο συγγράφουσα, τῶν δὲ συγγραμμάτων αὐτῆς μετὰ μεγίστων ἐπαίνων μνημονεύει ὁ μέγας Φώτιος. Ἐγράψε *Μετὰφρασις τῆς ὀκτατεύχου ἐν στίχοις, περὶ ἧς γράφει ὁ Φώτιος* «τὸ μέτρον, ὅπερ ὅτι καὶ γυναικὸς καὶ βασιλείᾳ τρυφώσης καὶ οὕτω καλὸν, ἄξιον θαυμάσαι», *μετὰφρασις προφητικῶν λόγων, τοῦ τε θεοπέσιου Ζαχαρίου καὶ τοῦ κλειτοῦ Δαριῆλ, λόγους τρεῖς εἰς τὸν μάρτυρα Κυπριανὸν, ἐγκώμιον εἰς Θεοδόσιον*. Ἀλλὰ τὸ ἀξιολογώτερον τῶν συγγραμμάτων αὐτῆς εἶναι τὰ *Ὀμηροκεντρα*. Ὅποια εὐφυῖα, ὅποια μνήμη, ὅποια πολυμαθία! Κατώρθωσε ἵνα συγγράψῃ τὸν βίον τοῦ Ἰησοῦ δι' Ὀμηρικῶν στίχων. Εἰ καὶ τινες ἀποδίδουσι ταῦτα ἑτέρα Εὐδοκίᾳ, οὐχ ἦσαν ὅμως περισσώτεροι λόγοι εἰσὶν οἱ πείθοντες ἡμᾶς ὅτι ἀνήκουσι τῇ ἡμετέρᾳ.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΘΕΜΑ.

ΜΙΑ ΣΕΛΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Ἀπόσπασμα λόγου ἐκφωνηθέντος ὑπὸ τοῦ κ. Α. Ρ. Ραγκαβῆ εἰς τὸ μνημόσυνον τῶν τελευσθέντων κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ 1855 ὑπὸ τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου ὑπὲρ τοῦ Γ. Γενναδίου καὶ Ἰωάννου Βενθόλου.

Εἶχε πέσει τὸ Μεσολόγγιον, εὐγενὴς ἀπαρχὴ τῆς ἐλευθερίας, καὶ οἱ ἥρωικοί αὐτοῦ πρόμαχοι, ὅσοι διέφυγον τὰς φλόγας καὶ τοὺς ἐχθροὺς, οἱ κτρά θύματα τοῦ λιμοῦ καὶ τῆς ταλαιπωρίας, εἶχον συρρέουσι εἰς χιλιάδας εἰς Ναύπλιον, καὶ ἐζήτουν παρὰ τῆς κυβερνήσεως, ὡς μόνην ἀμοιβὴν τῆς ἐνδόξου θυσίας των, ξηρὸν ἄρτον διὰ νὰ τραφῶσι, καὶ πυρίτιν διὰ νὰ πολεμήσωσιν. Ἀλλ' ἡ κυβερνήσις ἦν ἐν ἀπορίᾳ ἐσχάτῃ, τὸ ταμεῖον κενόν, καὶ δεινὴ τῶν πραγμάτων ἡ θέσις. Τὸ Μεσολόγγιον πυρποληθὲν, ἐράνη λάμψαν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος ὡς ἐπικηδεῖα δᾶς τοῦ ἀγῶνός της, ἡ Σπέρδα, μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ προμαχῶνος τούτου, ἠσθάνθη τὰς δυνάμεις της παραλυθείσας ἐνώπιον τοῦ φραγματισθέντος ἐχθροῦ, ἡ Πελοπόννησος ἐδηρῶτο, ἄνευ σχεδὸν ἀντιστάσεως, ὑπὸ τοῦ Αἰγυπτίου, καὶ ὁ κίνδυνος ἦν περὶ τῶν ὅλων. Γενικὴ καταστροφή καὶ διάλυσις ἐπέκειτο, ἀν δὲν ἐξεπέμπετο στρατὸς ἀναγκαιῶς τοὺς πολεμίους, καὶ ἐμψύχων τοὺς προμάχους τῆς ἐλευθερίας. Κατηφῆς καὶ περίτρομος συνέβρευσεν ὁ λαὸς τῆς Ναυπλίας εἰς τὴν πλατείαν τῆς πόλεως, καὶ συνῆλθον ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ οἱ πειναλέοι στρατιῶται, ἀπειλητικοὶ ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ των. Ἀλλ' οὐδεὶς ἐτόλμα, οὐδεὶς ἤξευρε τί νὰ προτείνῃ. Τότε ὁ Γενναῖος, προκύψας τοῦ ὄχλου, ἀνεπήδησεν εἰς τὴν ῥίζαν τῆς ἐν τῷ κέντρῳ τῆς πλατείας ὑψουμένης πλατάνου, καὶ ἐκείθεν, φλογερὸν τὸ βλέμμα ἐπὶ τὸ πλῆθος πλανῶν, μετὰ φωνῆς στεντορίου, καὶ μετ' εὐγλωττίας παντοδυνάμου, διότι ἦτο τῆς καρδίας ἡ εὐγλωττία, — Ἡ πατρις, ἀνέκραξε, καταστρέφεται, ὁ ἀγὼν μπατοῦται, ἡ ἐλευθερία ἐκπνέει. Αἰταιεῖται βοήθειαν σύντονος· πρέπει οἱ ἄνδρες αὐτοί, ὅτινες ἔφαγον πυρίτιν καὶ ἀνέπνευσαν φλόγας, καὶ ἤδη ἀργοὶ καὶ λιμόττοντες μᾶς περιστοιχίζουσι, νὰ σπεύσωσιν ὅπου νέος κίνδυνος τοὺς καλεῖ. Πρὸς τοῦτο ἀπαιτοῦνται πόροι, καὶ πόροι ἠλλείπουσιν. Ἀλλ' ἂν θέλωμεν νὰ ἔχωμεν πατρίδα, ἂν εἴμεθα ἄξιοι νὰ ζῶμεν ἄνδρες ἐλεύθεροι, πόρους εὐρίσκομεν. Ἄς δώσῃ ἕκαστος ὅ,τι ἔχει καὶ δύναται. Ἰδοὺ ἡ πεινχρὰ εἰσφορά μου. Ἄς μὲ μιμηθῆ ὅστις θέλει!»

Καὶ ἐπιπροτούτος τοῦ πλῆθους, ἐκένωσε κατὰ γῆς τὸ ἰσχνὸν διδασκαλικὸν του θαλάμιον... «Ἄλλ' ὄχι, ἐπανάλαβε μετ' ὀλίγον ἢ συλλεγομένη αὐτὴ εἶναι οὐτιδανή! Ὅσοδὸν ἄλλον δὲν ἔχω νὰ δώσω, ἀλλ' ἔχω ἑμαυτὸν, καὶ ἰδοὺ τὸν πωλῶ! Τίς θέλει διδάσκαλον ἐπὶ τέσσαρα ἔτη διὰ τὰ παιδιὰ του; Ἄς καταβάλῃ ἐνταῦθα τὸ τίμημα!» Αἱ γενναῖαι αὐταὶ λέξεις ἐξήψαν ἀκάθεκτον ἐνθουσιασμόν, καὶ πάντες μετὰ δακρύων ἐσπευδον προσφέροντες οἱ μὲν χρήματα, οἱ δὲ, οὐδ' αὐτῶν ἐξαι-

ρουμένων τῶν ὑπὸ πείνας καὶ πείνης κατατρυχομένων στρατιωτῶν, ὅ,τι ἕκαστος ἢ ὄπλον ἢ κόσμημα εἶχε τίμιον ὥστε ἐν μικρῷ χρόνῳ συνελήγη ποσότης ἐπαρκὴς πρὸς θεραπείαν τῶν πρώτων καὶ μᾶλλον ἐπιγυροῦσιν ἀναγκῶν. Ἀπεφασίσθη δὲ νὰ συνέλθωσι καὶ τῇ ἐπαύριον εἰς τὰς ἐκκλησίας, ὅπου προσελθούσαι καὶ αἱ κυριαί, νὰ προσφέρωσι τὸ κατὰ προαίρεσιν καὶ αὐταί.

Ἀπὸ βαθέως ὄμβρου ὁ Γενναῖος περιέμενε ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἀλλ' ἡ λειτουργία ἀπέλυσε, καὶ αἱ κυριαί, ἴσως πτοηθεῖσαι τὴν συρροὴν τῶν ξένων στρατιωτῶν, δὲν ἐφάνησαν, ἢ ὀλίγαι μόνον ὑπήκουσαν εἰς τὴν κλήσιν. Τότε τὸ αἷμα τοῦ αἰσθανθεὶς ὑπὸ γενναίας ἀγανακτικῆς ἀναθράζον, καὶ ἀναβλέψας πρὸς τοὺς ἐκεῖ παρισταμένους μαθητὰς τῶν δημοτικῶν σχολείων, «Δυστυχῆ παιδιὰ, ἀνέκραξε μετὰ φωνῆν κλονίσασαν τοὺς θόλους τῆς ἐκκλησίας· δυστυχῆ παιδιὰ, σὰς ἐγκατέλιπον αἱ μητέρες σας! Ἡξέουρουν ὅτι ὁ Ὁθωμανὸς σφάζει καὶ ἀνδραποδίζει, ὅτι αὐρίον θὰ ἔλθῃ νὰ σφῆ καὶ σὰς εἰς αἰχμαλωσίαν, ἀλλ' ἀδιαφοροῦσι, φειδωλεύμενοι δλίγου χρυσίου. Ἄλλος προστάτης δὲν σὰς μένει ἐπὶ τῆς γῆς, ἀπὸ τὸν κοινὸν προστάτην ἐκεῖ ἐπάνω. Πέσατε εἰς τὰ γόνατα νὰ τὸν παρακαλέσητε!» Καὶ τὰ παιδιὰ, μὴ τολμήσαντα νὰ παρακούσωσι τὴν ἐπιτακτικὴν ἐκείνην φωνὴν, ἐγονάτισαν ὅλα. Ἀποκαλύψας δ' ἐκεῖνος τὴν κεφαλὴν του, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑψώσας πρὸς οὐρανὸν, «Ἵψιστε Θεέ, ἀνεφώνησε, Σὺ ὁ προστάτης τῶν ἀθῶων καὶ τῶν μὴ ἐχόντων καταφυγὴν, μὴ ἐγκαταλίπῃς καὶ Σὺ τὰ παιδιὰ ταῦτα, τὰ προσπίπτοντά Σου. Σῶσον αὐτὰ ἀπὸ αἰχμαλωσίας δεσμῶν. Οἱ ἄνθρωποι τὰ παρήτησαν· ἐπίβλεψον ἐπ' αὐτὰ, καὶ ἐπίβλεψον ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος, κηθ' ἧς πάντες ἐξανέστησαν, ἢν παρορῶσιν, ἢν προδίδουσιν αὐτὰ της τὰ τέκνα. Δός, παρὰ τὰς βουλὰς τῶν ἀνθρώπων, νὰ ἐπιλάμψῃ ἐπ' αὐτῆς πάσης ὁ ἥλιος τῆς ἐλευθερίας, καὶ νὰ τελειωθῇ ἡ Σὴ δύναμις, τὰ δὲ παιδιὰ ταῦτα, πολῖται ἐλεύθεροι, νὰ τὴν ὑπηρετήσωσι ποτὲ ἐν πίστει καὶ εὐκρινείᾳ, πρὸς σωτηρίαν αὐτῆς καὶ πρὸς δόξαν Σου αἰώνιον! Ἡ ἂν, ὁ πάνσοφος Σὺ, γινώσκῃς ὅτι πέπτωται, εἰς ἀγενῆ τραφέντα αἰσθήματα, εἰς ἰδιοτέλειαν ἀζητηθέντα καὶ φιλαρχίαν, νὰ γίνωσι ποτὲ αὐτὰ δεινῶν τῆ πατρίδος παραίτια, παράδος τα μᾶλλον εἰς τῆς μαχαίρας τὸ στόμα, καὶ παράδος καὶ ἐμὲ εἰς αὐτὸ, πρὶν ἰδῶ ἐκ νέου τῆς Ἑλλάδος τὴν δουρικὴν ἢ μέραν καὶ ταπεινώσιν!»

Καὶ τοιαῦτα εὐξάμενος, ἐρρίφθη ἔξω τῆς ἐκκλησίας, ἀφείς τὸν λαὸν καταπεπληγμένον καὶ δακρυρροοῦντα, καὶ αἱ συλλεγομένη ἐπανελήθησαν βραγδαίτεραι ἢ τὴν χθές, καὶ αἱ κυριαί ἐπεμπον μετὰ πάσης προθυμίας οὐ μόνον χρημάτων ποσότητος, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς των τοὺς νυμφικούς δακτυλίους, καὶ αὐτοὺς τοὺς κόσμους τῶν κερκλῶν των. Τοιοῦτο ἦν τότε τὸ αἶσθημα τοῦ πατριωτι-

σμού, ἐξ οὗ ἐβλάστησεν ἡ τῆς Ἑλλάδος ἀνεξαρτησία· ἀλλὰ καὶ τοιαύτη ἡ τοῦ εὐγενούς τούτου πατριώτου ἐπιβροχή εἰς τὸ ἐξάπτειν καὶ ἀναπτύσσειν αὐτὸ εἰς ἔργα ἀφοσιώσεως, ὥστε δι' αὐτῆς οὐ μόνον τὴν ἔδραν τῆς κυβερνήσεως, καὶ τὴν κυβερνήσιν αὐτῆς ἐσώσασε, πόρους ἀνευρών πρὸς περιθάλψιν χιλιάδων στρατιωτῶν, οὓς αἱ πρὶν κακουχίαι καὶ αἱ παραχρῆμα στερήσεις ἐδύνατο νὰ παραγάγων εἰς τὴν ἀπογνώσεως τόλμημα, ἀλλὰ δυνάμεθα θαρρόντως καὶ τὸν ἀνώτατον ἔπαινον σωτήρος τῆς ὕλης πατρίδος εἰς τὴν περίστασιν ταύτην νὰ τῷ ἀπονεύωμεν, διότι διὰ τῶν αὐτῶν πόρων ἐξωπλίσθη καὶ ἐξεπέμφθη ὑπὸ τὸν ἐνδοξόν Καραϊσκάκη στρατὸς ἐπανορθώσας τὸν σχεδὸν ἤδη ἀπεγνωσμένον ἀγῶνα, καὶ ἐπαναγαγὼν τὴν νίκην ὑπὸ τὰς τεταπεινωμένας τῶν Ἑλλήνων σημαίας. Ὅπως ὅμως ἦ πλήρης ἡ ἐκστρατεία, ἀνεγνωρίσθη ἡ ἀνάγκη μορφώσεως καὶ ἵππικου τάγματος, καὶ τοῦτο ἐγένετο ἀφορμὴ νέου δημοτικοῦ θριάμβου τοῦ Γενναδίου.

ὑπὸ κηρύκων συγκληθεῖς, συνῆλθεν αὐθις ὁ λαὸς ὑπὸ τὴν πλάτανον, ἀνυπόμονος ν' ἀκούσῃ τὸν ἀγαπητὸν ῥήτορά του γενναῖόν τι καὶ ὠφέλιμον συμβουλεύοντα. Οὗτος δὲ, ἀφ' οὗ ἐξέθηκε τῶν κοινῶν πραγμάτων τὸν κίνδυνον καὶ τὴν θέσιν, καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς μορφώσεως ἵππικου, «Ἀλλὰ ποῦ, εἶπε, θέλωμεν εὑρεῖ τοὺς ἵππους; Ἐδῶ βλέπω πολλοὺς καὶ προύχοντας καὶ ὀπλαρχηγούς, τρέποντας ἀνὰ δύο καὶ τρεῖς ἵππους, καὶ κομπάζοντας ἐπὶ τούτῳ ἐν ταῖς ὁδοῖς. Ὅστις ἔχει ἵππον διὰ τρυφῆν καὶ ἐπίδειξιν, καὶ δὲν τὸν προσφέρει εἰς τῆς πατρίδος τὴν ἀνάγκην, εἶναι ἀνάξιος νὰ λέγηται αὐτῆς προύχων, ἢ νὰ φέρῃ τὸ ξίφος τοῦ ἀρχηγοῦ. Διὰ τῶν ἵππων τούτων δυνάμεθα νὰ μορφώσωμεν ἵππικόν· τοὺς λαμβάνομεν; — «Τοὺς λαμβάνομεν», ἀνέκραξε μιᾷ φωνῇ ὁ λαός. — «Καὶ ἂν δὲν μᾶς τοὺς δώσωσι, τοὺς λαμβάνομεν διὰ τῆς βίας;» — «Τοὺς λαμβάνομεν διὰ τῆς βίας», ἀπεκρίθησαν χιλιάδες στομάτων. — «Ἄγετε λοιπὸν», διέταξεν ὁ κινῶν τὸν λαὸν ἐκεῖνον, ὡς ἡ χλιδαὶ κινεῖ τὰ κύματα. Ἀλλὰ πρὶν ἢ προφθάσῃ νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ δεινὴ ἐντολή, τριακῆσιοι πεντήκοντα ἵπποι εἶχον κομισθῆ εἰς τὴν πλατείαν ἐκ συνεισφορᾶς ἐκουσίου. Τότε καλέσας ἐκ τοῦ πλήθους ὀνομαστὴ τὸν Χατζῆ Μιχάλην, «Σὺ, τῷ εἶπεν ὁ Γενναῖος, εἶσαι ἄξιός νὰ διευθύνῃς τὸ ἵππικόν. Λάβε τοὺς ἵππους τούτους, ὀργάνισον αὐτοὺς, καὶ ἀναχώρησον ὅσον τάχος.»

Οὕτως ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις τῶν ἐσχάτων κινδύνων, οἵτινες ἀναδεικνύουσι τῶν ἀνδρῶν τὴν ἀξίαν καὶ τὴν ἀρετὴν, ὁ Γενναῖος διὰ τῆς ἀτρομῆτος παρρησίας ἦν τῷ ἐνέπνευσεν ἢ συναίσθησις τοῦ καθήκοντος, καὶ διὰ τῆς λάβρου του εὐγλωττίας, ἣτις ἐξεχείτο ἐκ καθαρᾶς πηγῆς, τῆς ἐνθουσιώδους καὶ ἐναρέτου καρδίας του, κατέστη δύναμις, ἣτις στρατηγὸς ἐνεκαθίστα, τὸν λαὸν δι' ἐνὸς λόγου ἤγε καὶ ἔφερε, τῷ στρατῷ ἐπεβάλ-

λετο, ἀντετάττετο κατὰ μέτωπον τοῖς ὀπλαρχηγοῖς καὶ τοῖς προύχουσι, καὶ ὑψυτο ὑπὲρ αὐτὴν τὴν τότε ἀνίσχυρον καὶ κλονιζομένην κυβερνήσιν.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΧΡΗΣΙΣ ΤΗΣ ΗΛΙΑΚΗΣ ΘΕΡΜΟΤΗΤΟΣ

Συνέντευξι καὶ τῆσσι 181 σελ. 423.

Ὁ περιηγητὴς ὁ ἐπισκεπτόμενος τὴν ἐν Τουρῶν (Tours) βιβλιοθήκην ἐγκατασταμένην ἐν παλαιῷ τινι οἴκῳ, παρατηρεῖ εἰσερχόμενος εἰς τὴν αὐτὴν συσκευὴν τινα παραδόξου ὕψους ὁμοιάζουσαν πρὸς μέγιστον στέλεχος κώνου, ἢ πρὸς γιγαντιαῖον φωτοσκέπες λυχνίας, ἔχον τὸ κοῖλον αὐτοῦ ἀνεστραμμένον πρὸς τὸν οὐρανόν. Τὸ ἐξῶθεν αὐτοῦ ἐστὶν ἐκ χαλκοῦ, τὸ δὲ ἐσῶθεν ἐκ λεπτοῦ φύλλου ἀργυροῦ. Ἐπὶ τῆς μικρᾶς βάσεως τοῦ στελέχους τοῦ κώνου κλεισμένου διὰ πλακῆς χυτοῦ σιδήρου διατρήτου κεῖται κύλινδρος χαλκοῦς μεμελαινόμενος ἐξῶθεν, τοῦ ὁποῦ ὁ κάθετος ἄξων εἶναι κοινὸς μετὰ τὸν τοῦ κώνου. Ὁ κύλινδρος οὗτος ὅστις εὐρίσκειται οὕτω περιβεβλημένος ὥσάντι διὰ μέγαλον περιτραχηλίον, λήγει ἄνωθεν δι' ἐπικαλύμματος ἡμισφαιρικοῦ, εἰς τρόπον ὥστε ὁμοιάζει πρὸς ὑπερμεγέθη δακτυλίθραν βαπτικῆς, καὶ εἶναι πάλιν ἐπικεκαλυμμένος διὰ κώδωνος ὑαλίνου τοῦ αὐτοῦ σχήματος.

Ἡ τοσοῦτον ἀσυνήθη μορφήν ἔχουσα συσκευὴ παριστᾷ ἡλικιὸν ἀποδοχέα, τουτέστιν εἶδος ἀτμοποιῶν λέβητος ἐν ᾧ παράγεται τὸ σημεῖον τοῦ βρασμοῦ τοῦ ὕδατος, καὶ πλέον τούτου διὰ μόνης τῆς ἐπιδράσεως τῶν θερμῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου, ἃς πέμπει ἐπὶ τὸν κύλινδρον ἢ ἐσωτερικὴ πλάξ τοῦ κωνικοῦ ἀντανεκλάστρου, πεποιημένη ἐξ ἀργύρου λεῖου καὶ στιλπνοῦ. Διὰ τινος εἰσαγωγῆς σωλήνος καὶ δι' ἀντλητήρος πληροῦνται δι' ὕδατος τὰ δύο τρίτα ὡς ἐγγιστα τοῦ ὕψους τοῦ λέβητος. Ὑάλινος σωλὴν καὶ μανόμετρον συγκοινωνοῦσι μετὰ τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ λέβητος, στηρίζονται δὲ ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς περιφερείας τοῦ μεταλλικοῦ ἀντανεκλάστρου, καὶ χρησιμεύουσιν ἵνα δεικνύωσι τὸ ὕψος τοῦ ὕδατος καὶ τὴν τάσιν τοῦ ἀτμοῦ ἐν τῷ λέβητι.

Ἐπάρχει δὲ πρὸς τούτοις ἀσφαλιστικὴ δικλῆς τεθειμένη εἰς τρόπον ὥστε ν' ἀπαλλάσσεται ὁ λέβης τοῦ ἀτμοῦ, ἐὰν ἡ τάσις ἤθελεν ὑπερβῆ τὸ ὀρισθὲν ποσὸν τῶν ἀτμοσφαιρῶν. Οὕτω τὸ μηχανήμα αὐτὸ κέκτηται πᾶσαν ἐπιθυμητὴν ἀσφάλειαν, καὶ δύναται νὰ ἐφοδιασθῇ διὰ πάντων τῶν παρεπομένων παρασκευασμάτων, ἅτινα ἀπαιτοῦνται εἰς ἀτμολέβητα.

Τὸ ἀντανεκλάστρον ἢ μεταλλικὸν κάτοπτρον, κύριον μέλος τοῦ ἀτμολέβητος, ἔχει ἐν μὲν τῇ μεγάλῃ βάσει αὐτοῦ μέτρα 2,60 διάμετρον, ἐν δὲ τῇ μικρᾷ 1 μέτρον καὶ 80 ἑκατοστόμετρα

ὕψος, τοῦθ' ὅπερ παρέχει τεσσάρων τετραγωνικῶν μέτρων ἐπιφάνειαν ἀντανεκλάσεως ἢ ἡλιασσεως. Αἱ ἐσωτερικαὶ παρειαὶ εἰσὶν ἐξ ἀργύρου ἐστιλνωμένου, διότι ὁμολογουμένως τούτο τὸ μέταλλον ἀποπέμπει κάλλιστα τὰς θερμῶν ἀκτίνων. Ἀλλὰ καὶ ὁ ὀρειχαλκὸς ἐλαφρῶς ἐπαργυρούμενος δύναται ἐπίσης νὰ χρησιμεύῃ. Ἡ κλίσις τῶν παρειῶν ἐπὶ τοῦ ἄξωνος τῆς συσκευῆς εἰσὶ 45 μοιρῶν. Οἱ ἀρχαῖοι ἐγίνωσκον ἤδη ὅτι τοῦτο ἐστὶ τὸ ἀριστον σχῆμα ὅπερ δύναται νὰ δώσῃ εἰς τοιοῦτου εἶδους μεταλλικὰ κάτοπτρα τὰ ἔχοντα γραμμικὴν ἐστίαν, διότι αἱ ἀκτίνες αἱ προσπίπτουσαι παραλλήλως τῷ ἄξωνι ἀντανεκλῶνται τότε καθέτως ἐπ' αὐτὸν, καὶ σχηματίζουσιν ἐστίαν τῆς μεγίστης ἐντάσεως.

Ὁ λέβης εἶναι χαλκοῦς διότι τὸ μέταλλον τοῦτο μεταξὺ τῶν κοινῶν μετάλλων ἐστὶ τὸ εὐθερμαγωγότατον. Ἐμελάνθη ἐξῶθεν διότι τὸ μέλαν ἔχει τὴν ιδιότητα τοῦ ἀπορροφᾶν ἀπάσας τὰς θερμῶν ἀκτίνων ὅπως τὸ λευκὸν ἔχει τὴν τοῦ ἀντανεκλῆν αὐτὰς καὶ ἐπεκλύθη διὰ περιβλήματος ὑαλίνου, ἐπειδὴ τὸ σῶμα τοῦτο ἐστὶ τὸ διαθερμαντικώτατον πάντων, τουτέστι τὸ εὐκόλως διαπερῶμενον ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τῆς φωτεινῆς θερμότητος. Ὁ ὑαλὸς ἔχει πρὸς τούτους τὴν ιδιότητα τοῦ ἀνθίστασθαι εἰς τὴν ἐξῶθεν αὐτῶν τούτων τῶν ἀκτίνων, ἅμα μεταμορφωθῆναι εἰς ἀκτίνας ἀμυδράς, τοῦθ' ὅπερ συμβαίνει ἐνταῦθα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ λέβητος. Πᾶσαι αὗται αἱ ἐφαρμογαὶ τῶν φυσικῶν νόμων δὲν εἶναι νέαι, οἱ λαοὶ ὀρμεμύτως τὰς ἐθεσαν εἰς ἐνέργειαν πρὶν ἢ οἱ σοφοὶ δυνήθωσι νὰ ἐξηγήσωσι τὰ αἴτια, καὶ ἡ μαγειρικὴ τέχνη, ἡ κηπουρικὴ, ἡ θερμανσις τῶν οἰκιῶν, δὲν περιέμενον ἐπὶ τούτῳ τὰ πειράματα τῶν φυσικῶν. Ὁ Σωσσοῦρ ὠρμάτο καὶ αὐτὸς ἐκ τῶν διδομένων τούτων ἐν τοῖς πειράμασιν αὐτοῦ. Ἀλλ' οἱ ἐφευρέται δὲν δύναται νὰ ἐργάζονται δι' ἀναψηλαφήσεως καὶ ἐχρηάζοντο αἱ ἀνακαλύψεις τῆς συγχρόνου φυσικῆς ἵνα δοθῇ εἰς τὰς ἐφαρμογὰς ταύτας κανὼν αὐστηρὸς καὶ οὕτως εἰπεῖν μαθηματικὸς.

Ὁ κυρίως εἰπεῖν ἀτμολέβης τῆς ἡλιακῆς μηχανῆς τῆς Τουρῶν σὺγκεται ἐκ δύο συγκεντρικῶν κωδῶνων χαλκῶν, ἐξ ὧν ὁ μὲν μεγαλύτερος καὶ ὀρατὸς ἴσος κατὰ τὸ ὕψος τοῦ κατόπτρου ἔχει 80 ἑκατοστόμετρα, ὁ δὲ δεύτερος ἦτο ὁ ἐσωτερικὸς 50 καὶ οἱ καθέκαστα διάμετροι αὐτῶν εἰσὶ 28 καὶ 22 ἑκατοστόμετρων. Ἡ παχύτης τοῦ χαλκοῦ εἶναι 3 χιλιοστομέτρων. Τὸ χρησιμοποιούμενον ὕδωρ τίθεται ἐν τῷ διαμέσῳ τῶν δύο περιβλημάτων ἢ χαλκῶν κωδῶνων, εἰς τρόπον ὥστε νὰ σχηματίζῃ δακτυλοειδῆ κύλινδρον ἔχοντα τρεῖς ἑκατοστόμετρα πλάτους. Ὁ ὄγκος τοῦ ὕγρου συνίσταται ἐξ 20 λιτρῶν καὶ ἐκ 40 διὰ τὸν ἀτμοποιὸν θάλαμον. Ὁ ἐσωτερικὸς κώδων μένει κενός· εἰς τοῦτον διέρχονται ὁ

ἀτμαγωγὸς σωλὴν καὶ ὁ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ ὕδατος εἰς τὸν λέβητα. Ἐπὶ τοῦ ἀτμαγωγοῦ σωλήνος εἰσὶ τεθειμένα τὰ πρὸς ἀσφάλειαν παρασκευάσματα, τὸ μανόμετρον καὶ ἡ δικλῆς. Ὑάλινος κώδων ὅστις περικαλύπτει τὸν λέβητα, τοὺς χαλκοὺς κώδωνας, ἔχει 85 ἑκατοστόμετρα ὕψους, 40 διαμέτρου καὶ ὁ χιλιοστημόρια πάχους, τουτέστι τὸ πάχος κοινῶν κατόπτρου. Σχηματίζει δὲ μόνιμον διάμεσον ἐκ 5 ἑκατοστομέτρων μεταξὺ τῶν παρειῶν αὐτοῦ καὶ τῶν τοῦ λέβητος, διάμεσον, ὅπερ κατέχεται ὑπὸ ἐρωμάτος ἀέρος θερμοτάτου. Εἶναι δὲ προσκεκολλημένος ἐπὶ τοῦ πυθμένος τοῦ κατόπτρου μόνον διὰ τῆς βάσεώς του.

Ἐνεκα τῆς ἡμερησίας καὶ τῆς ἐτησίας περιφορᾶς τῆς γῆς, αὕτη δὲν ἔχει τὴν αὐτὴν πρὸς τὸν ἥλιον θέσιν ἀνὰ πᾶσαν ὥραν τῆς ἡμέρας καὶ τοῦ ἔτους.

Οὕτως ἐχόντων τούτων, ὁ λέβης ἐστὶ διατεθειμένος εἰς τρόπον ὥστε νὰ περιγράφῃ γωνίαν 45 μοιρῶν ἢ τὸ εικοστὸν τέταρτον τῆς περιφερείας καθ' ὥραν, στρεφόμενος περὶ ἄξονα παράλληλον τῷ ἄξωνι τῆς γῆς, τουτέστι νὰ ἀκολουθῇ τὴν ἡμερησίαν καὶ φαινομένην οὕτως εἶπεῖν περιφορὰν τοῦ ἡλίου, καὶ νὰ κλινῇ ἐπίσης καθῆκόν περὶ τὸν ἄξονα τοῦτον ὡς ἐκ τῆς ἡλιακῆς καλουμένης ἀποκλίσεως. Οὕτως ἡ ἐντασις τῆς καρπούμενης θερμότητος ἐστὶν ὡς ἐγγιστα ἢ αὐτὴ πάντοτε, οἰκιδήποτε καὶ ἂν ἦναι αἱ ὥραι τῆς ἡμέρας καὶ τοῦ ἔτους, διότι ἡ συσκευὴ οὕσα οὕτω διατεθειμένη ἀντανεκλᾷ μετὰ ὅσον οἶόν τε ἐλάσσονα ἀπώλειαν ἅπασαν τὴν τοῦ ἡλίου ἀκτινοβολίαν. Ἡ διττὴ κίνησις ἢ ὀφείλει νὰ ἔχη ὁ λέβης ἐπιτυχάνεται διὰ δύο ἐμπλοκῶν ἢ ἀλληλουχιῶν τροχῶν, καὶ δι' ἐνὸς στροφάλου, ἢ μὲν πρώτη ἀνὰ ἐκάστην ἡμίσειαν ὥραν, ἢ δὲ δευτέρα ἀνὰ ὀκτὼ ἡμέρας. Ἡ ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμᾶς κίνησις, ἣτις ἐπιτελεῖται διὰ τῆς φαινομένης πορείας τοῦ ἡλίου, δύναται ν' ἀποκατασταθῇ αὐτόματος ἀνευ μεγάλης δαπάνης, τὸ αὐτὸ δὲ δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ καὶ διὰ τὴν δευτέραν. Ἐνταῦθα πρόκειται ἀπλῶς περὶ λύσεως ζητήματος ὀρολογιοποιίας τοῦ ὀγκωδωστεροῦ εἶδους· ἰδὲ τὸν περιστροφικὸν ὀβελόν, καὶ ἡ λύσις αὕτη δὲν εἶναι οὔτε δύσκολος οὔτε πολυδάπανος.

Δαπάνη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ νομοῦ Ἰνδρου καὶ Ἀσιγῆρος ὁ κύριος Μουσοῦ ἐγκατέστησε πρὸ τριετίας ἐν Τουρῶν τὸν ἄνω περιγραφέντα λέβητα, ὅστις παρήγαγε περιεργὰ ἀποτελέσματα, ἐξ ὧν τινὰ εἰσὶν ἄξια μνείας. Ὁραζὼν τινα ἡμέραν τῆς ὀγδόης Μαΐου, περὶ τὴν ὀγδόην καὶ ἡμίσειαν πρωινήν ὥραν, 20 λίτραι ὕδατος 20 βαθμῶν θερμοκρασίας εἰσαχθεῖσαι εἰς τὸν λέβητα παρήγαγον ἐν διαστήματι τεσσαράκοντα λεπτῶν ἀτμὴν τάσεως 2 ἀτμοσφαιρῶν, τουτέστιν 121 βαθμῶν θερμοκρασίας, ἦτοι 21 βαθμοὺς ἄνω τοῦ βράζοντος ὕδατος.

Ἡ τάσις τοῦ ἀτμοῦ ὑψομένη ταχέως ἀνῆλθεν εἰς τὴν ἀτμοσφαιρὰς, ὥστε καὶ ἂν ἤθελον ἀποπειραθῆναι νὰ ὑπερβῶσι τὸ σημεῖον τοῦτο, ἐπειδὴ αἱ πρὸς τοῦ λέβητος εἶχον μόνον 3 χιλιοστομέτρων πάχος, καὶ ἡ δι' αὐτῶν ὑποκαταζομένη ὀλίγη διάτασις ἦτο ἤδη 40,000 χιλιογράμματα, δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ πράξωσι τοῦτο ἄνευ κινδύνου, τὸ δὲ σύνολον τῆς συσκευῆς ἤθελε μετὰ πατάγου κατακεραμισθῆναι. Περὶ τὰ μέσα τῆς αὐτῆς ἡμέρας μὲ 15 λίτρας ὕδατος ἐν τῷ λέβητι ὁ ἐξ 100 βαθμῶν θερμότητος ἀτμός, ἦτοι τάσεως μιᾶς ἀτμοσφαιρᾶς, ὑψώθη ἐντὸς ἐλάσσονος τοῦ τετάρτου τῆς ὥρας εἰς 5 ἀτμοσφαιρᾶς. Ἐπὶ τέλος τῆ 22 Ἰουλίου περὶ τὴν 1 ὥραν μ. μ. διὰ τινος ἐκτάκτου θερμότητος, ἡ συσκευή ἐξήντησεν ἀνά πᾶσαν ὥραν 5 λίτρας ὕδατος, τοῦθ' ὅπερ ἀντιστοιχεῖ πρὸς παραγωγὴν ἀτμοῦ 140 λιτρῶν ἀνά ἑκατὸν λεπτόν, καὶ ὡς ἔγγιστα ἡμίσεως ἵππου δύναμιν.

Ἐκάστη ἀτμομηχανὴ συνίσταται ἐκ δύο οὐσιωδῶν μερῶν, δηλαδὴ τοῦ ἀτμολέβητος καὶ τοῦ κινητήριου. Ἐννοεῖ τις, ὅτι διὰ τοῦ λέβητος τῆς Τουρῶνης δύναται νὰ χρηθῆται συνήθει κινητήριον ἐκ τῶν κοινῶν λεβήτων, τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ μέγα πλεονέκτημα τῶν διὰ τῆς θερμάνσεως τοῦ ἡλίου λεβήτων, μὴ ἀπαιτούντων ἰδιαίτερον κινητήριον. Ὁ ἐφευρέτης μετεχειρίσθη κατ' ἀρχὰς διὰ τὰς ἀποδείξεις τοῦ ταύτης διττουργικῆς μηχανῆς, ἔχουσας δηλονότι διττὴν ἐνέργειαν, ἄνευ συμπυκνώσεως καὶ ἀραιώσεως τοῦ ἀτμοῦ, ἥς ὁ κύλινδρος ἐδρατὸς ὦν ἐκῦβιζεν ἐν τρίτον ὡς ἔγγιστα τῆς λίτρας. Ἡ μηχανὴ αὕτη ἐπαλλεν ὀγδοήκοντα παλμούς ἀνά πᾶν λεπτόν, καὶ ἐχρήσθη ἀτμῷ ἔχοντι διαρκῆ τάσιν μιᾶς ἀτμοσφαιρᾶς. Ἐκινεῖτο δὲ καὶ δι' ἡλίου ἐλαφροῦς νεφελοδῶδες. Βραδύτερον ἀντεκατέστησε ταύτην διὰ περιστροφικῆς μηχανῆς, ταυτέστι μηχανῆς ἐχούσης κυλίνδρους περιστρόφους, τοῦθ' ὅπερ ἀπαλλάττει τῆς μεταδοτικῆς κινήσεως· ἀλλ' ὅμως τὸ σύστημα τοῦτο εἶναι λίαν πλημμελές. Ἐν τούτοις ὅμως αὕτη ἐνήργει ἀξιόλογα, καὶ ἐκίνει μὲ μεγάλην ταχύτητα μικρὸν τινα ἀντητήρα πρὸς ὑψοῦσιν τοῦ ὕδατος. Εἶναι λυπηρὸν ὅτι ὁ ἐφευρέτης οὐδέποτε κατεμέτρησε τὴν διὰ τῆς μηχανῆς αὐτοῦ παραχθεῖσαν θετικὴν ἐργασίαν διὰ τινος δυναμομέτρου, ἐξ ὧν τὰ τοῦ Προνὸ καὶ Οὐάτ εἰσὶ τὰ μάλιστα ἐν χρήσει.

Ἐπειδὴ τὸ ἡλιακὸν ἀντανάκλαστρον πρὸ παντὸς ἄλλου παρέχει ἐστὶν ἀδαπάνου καυσίμου ὕλης, δὲν χρησιμεύει μόνον εἰς τὸ παράγειν κινήτικὴν δύναμιν. Δύναται τις νὰ ἐφαρμόσῃ αὐτὸ καὶ εἰς τὰ πλείστα τῆς βιομηχανικῆς εἶδη, οἷον εἰς τὴν ἀπόσταξιν τοῦ ὕδατος, εἰς τὴν συγκέντρωσιν καὶ κρυστάλλωσιν τῶν ἀλλοκλιῶν διαλύσεων, καὶ εἰς τὴν προπαρασκευὴν τοῦ οἴνοπνεύματος. Ἀρκεῖ νὰ διευθύνῃ τις τὸν ἀτμὸν τῆς συ-

σκευῆς εἰς τὴν ἐστὶν ἀποσταλακτικὴν τινος, ὅπως ἀποσταλάξῃ 5 λίτρας οἴνου ἐντὸς τετάρτου τῆς ὥρας. Ἡ κατασκευὴ τοῦ οἴνοπνεύματος ἐκ τῶν καρπῶν, τοῦ ζαχαροκαλάμου, ἢ τῶν τευτλοφριζῶν (κοκκινουγουλίων) δὲν θὰ ἦτο πλέον δυσχερῆς.

Ὁ κύριος Μουσῶ κατεσκεύασε μικρὰς ἡλιακὰς χύτρας ὅλως διαφερούσας τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἀτμοποιῦ λέβητος. Ἀπὸ τοῦδε λοιπὸν, οἱ θηρευταὶ, οἵτινες ἐν ἐλλείψει φωσφορίων ἢ πορείων ἐχρῶντο τῷ ἡλίῳ ὑποκαίοντες δι' ὑαλίνου φακοῦ τὸ ἀγαρικόν (ὕσκαν) διὰ τὰς καπνοσύριγγάς των, δύνανται ἤδη διὰ τοῦ ἡλίου νὰ ἐτοιμάζωσιν ἐν τῇ ἐξοχῇ τὸ γεῦμα αὐτῶν, καὶ νὰ ἐψῆνωσι τὴν ἀργυρῶν των, καὶ οἱ περιηγηταὶ τῶν μεγάλων ἐρήμων δὲν θὰ μεταχειρίζονται πλέον τὴν κόπρον τῶν καμήλων καὶ τῶν βουβάλων ἵνα θερμάνωσι τὸ λιτὸν αὐτῶν φαγητόν.

Εἰς ὁποίας καὶ ὁπόσας χρήσεις ἠδύνατο ἢ περιέργως αὕτη ἐφευρέσις νὰ χρησιμεύῃ! Καὶ αὐτὰ ἐτι τὰ ἀερόστατα δύνανται ἐπωφελεῶς νὰ προσφύγωσιν εἰς αὐτήν, πρὸ πάντων διὰ νὰ διεγείρωσιν ἄνευ οὐδενὸς κινδύνου ἐκρήξεως τὰ ἐλατήρια τοῦ ἐναερίου ἀκάφους· γνωστὸν δὲ ἐστὶ ἡ ἡλιακὴ ἀκτινοβολία αὐξάνει παραδόξως καθόσον ἀναβαίνει τις. Αἱ δὲ διὰ θερμοῦ ἀέρος ἢ ἀμμωνιακοῦ κινούμεναι μηχαναὶ ὁπόσον δὲν θέλουσιν ὠφεληθῆναι χρώμεναι τῷ ἡλίῳ; Ἀλλὰ πρὸ πάντων ἐν ταῖς τροπικαῖς χώραις, ἐφ' ἃς ὁ ἥλιος διευθύνει τοσοῦτον γενναίως καθ' ἑκάστην τὴν δέσμη τῶν καυτηρῶν ἀκτίνων του, θὰ εὐρηταχέως ἐφαρμογὴν. Δηλαδὴ κίνησιν τῶν μηχανῶν ἐν ταῖς φυτεῖαις τοῦ ζαχαροκαλάμου ἢ τοῦ ἄμβρακος, ἀπόσταξιν τῶν ἀκαθάρτων ὑδάτων ἵνα τρέπη αὐτὰ εἰς πόσιμα, κρυστάλλωσιν τῶν ἀλατούχων καὶ ζαχαρούχων διαλύσεων, ὑψοῦσιν τῶν ὑδάτων τῆς ἀρδεύσεως, κατασκευὴν τοῦ πάγου διὰ τῆς συσκευῆς τοῦ Καρρὲ κ.τ.λ. Εἰς ταύτας ἰδίως τὰς χώρας ἡ καύσιμος ὕλη ἐλλείπει, τὰ καύσιμα ξύλα εἰσὶν ἐνταῦθα σπάνια καὶ ὁ λιθάνθραξ ὅν πρέπει νὰ κομίζη τις μακρόθεν, συχνὰ δὲ καὶ ἐκ τῶν ἀγγλικῶν μεταλλείων, φθάνει εἰς τιμὰς ὑπερέγκους. Ἦδη ἐν ταῖς μεσημεριναῖς χώραις δὲν ἀποκτᾶται διὰ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων τὸ θαλάσιον ἄλας; Ἐν Χιλῇ καὶ ἐν τῇ νήσῳ Μαυρικίου διὰ νὰ ἐνεργῶσι τὴν ἐξάτμισιν τῶν ὑδάτων ἐκάλυψαν τὰ ἄλατουχα ἔλη δι' ὑαλίνων φραγμῶν. Αἱ περίφημοι νιτρίαι τῆς Ἰουϊκῆς ἐπὶ τῆς παραλίης τοῦ Περού δύνανται ὡσαύτως νὰ κρυσταλλώσωσι τὸ ἄλας των διὰ μόνης τῆς θερμότητος τοῦ ἡλίου. Καὶ ταῦτα μόνον περὶ τῶν ἐφαρμογῶν τοῦ θερμογόνου· ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ δι' ἀπάσας τὰς χώρας ἐφαρμογαὶ μηχανικαί, ὧν ὁ κατάλογος ἐστὶν, οὕτως εἰπεῖν, ἀπέραντος. Ὅποια ἐπίσημος οἰκονομία θὰ κατορθωθῆ ὡσαύτως διὰ τῆς χρήσεως τῆς ἀμύθου ταύτης δυ-

νάμεως, οἰνεὶ ἐπιφυλακτομένης ἡμῖν ὑπὸ τῆς μητρικῆς, γενναίας καὶ φιλοστόργου φύσεως!

Ἡ ἀξία ἡλιακῆς συσκευῆς, ὡς ἡ τῆς Τουρῶνης, συνισταμένη ἐξ ἡμίσεως ἵππου δυνάμεως, δὲν ὑπερβαίνει τὰς 1700 δραχμάς· θέλει ὅμως κατὰ πολὺ μετριασθῆναι ἡ δαπάνη ὅταν ἡ κατασκευὴ τῶν μηχανῶν τούτων ἀποκαταστῆ εὐχερῆς, καὶ ὁ ἐφευρέτης ἐπενέγκῃ εἰς αὐτὰς ἀπάσας τὰς τροποποιήσεις ἃς διορᾷ ἡδῆ. Ἐὰν ἀντικαταστήσῃ τις τὴν ἀργυρᾶν πλάκα, κυρίαν δαπάνην τοῦ ἀντανάκλαστρου, δι' ὀρειχαλκίνης ἐπαργύρου, ἐνεργούσης σχεδὸν ἐπίσης καλῶς ὅσον ἡ ἀργυρᾶ, θὰ ἐπέλθῃ δι' αὐτῆς καὶ μόνης τῆς τροποποιήσεως ἰκανὴ οἰκονομία. Ἄλλως τε, ἐπειδὴ διαπλασιαζομένης τῆς διαμέτρου τοῦ κατόπτρου ἢ ἐπιφάνειας τῆς ἡλιάσεως καὶ ἐπομένως ἡ δύναμις τῆς συσκευῆς τετραπλασιάζεται, ἡ κατασκευὴ μεγάλων λεβήτων ἔσται ῥαδίως χωρὶς νὰ καταστῆ μᾶλλον πολὺπλοκος καὶ δαπανηρὸς ὁ μηχανισμὸς.

Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει πρέπει τις ν' ἀποφύγῃ τὸν σκόπελον τῆς μεγάλης ἐντάσεως τῆς προσγενομένης θερμότητος. Δὲν δύναται τις νὰ κατηγορήσῃ τὸ κωνικὸν ἀντανάκλαστρον διὰ τὸν ἄνευ ὅν καταλαμβάνει, διότι ἀτμομηχανὴ συνήθης ἀπαιτεῖ πολὺ μείζονα τούτου μὲ τοὺς μακροὺς λέβητας καὶ τὴν ὑψηλὴν καπνοδόχον. Τὸ δὲ κινητήριον κυρίως λεγόμενον καὶ τὰ μέσα τῆς μεταδόσεως τῆς κινήσεως ἔσονται τὰ αὐτὰ ἐν ἀμφοτέροις.

Αἱ σφοδρόταται πνοαὶ τῶν ἀνέμων, τοῦλάχιστον εἰς τὰ ἡμέτερα κλίματα, οὐδαμῶς ἐπιδρῶσιν ἐπὶ τῆς δυνάμεως τῆς ἀντανάκλαστρον θερμότητος, οὐδὲ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ κατόπτρου, ὅπερ δὲν κατορθόνουν νὰ διασαλεύσωσιν. Ἐν χώραις ἐν αἷς αἱ θύελλαι εἰσὶ σφοδρότεραι ἢ παρ' ἡμῖν, δύναται τις ἐν τέλει νὰ ὑπερβῆ τὸ ἀντανάκλαστρον διὰ σιδηροῦ τινος στηρίγματος, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἀνθίσταται τοῦτο καὶ εἰς τὰς βιασιότερας λαίλαπας. Ἐντεῦθεν ἄρα οὐδεμία δυσχερεία, ἀλλ' οὐδ' ἄλλοθι ποῦ, διότι ἐπεβελήθη ἡδῆ, ὅτι ὁ ὑαλίνος κώδων, καὶ τοι θερμοκινούμενος διὰ τῆς ἀμέσου ἀκτινοβολίας τοῦ λέβητος, δὲν διατρέχῃ τὸν κίνδυνον τοῦ νὰ διαβῆ δι' ὀμβροῦ πεπηγότος, ἀλλ' οὐδὲ διὰ χαλάζης καθ' ἥς ἡδῆ ἐδοκιμάσθη. Πλὴν τούτου σήμερον ὅτε ἡ στόμωσις τῆς ὑάλου θεωρεῖται ἐμφικτῆ, ἀποκαθιστώσα αὐτὴν σχεδὸν ἀθλαστον (ἀδιάβηκτον), εὐκόλως θὰ ἔχωμεν κώδωνα δυνάμενον ἀρκούντως ν' ἀντέχῃ.

Ἡ πείρα θὰ ὑποδείξῃ ἐφεξῆς, ὡς τοῦτο ἐγένετο καὶ διὰ τὰς ἀτμομηχανὰς, πλείστας τελοποιήσεις, ἃς ἡδῆ δὲν δύναται τις νὰ ὑπονοήσῃ. Ὅπως δὲ νῦν ἔχει ἡ ἡλιακὴ μηχανὴ τῆς Τουρῶνης, δύναται νὰ θεωρηθῆ ἐτοιμὴ ἵνα ἀπὸ τοῦδε ἐκ τῆς ἐπιστημονικῆς θεωρίας μεταβῆ εἰς τὴν πρακτικὴν ἐφαρμογὴν. Οὕτε πολυδάπανος

ἐστὶν, οὔτε πρὸς ἐγκατάστασιν δύσκολος, ἀλλ' οὔτε κινδυνώδης καὶ ἀκροσφαλῆς πρὸς χρῆσιν· ὥστε ὑπ' ὅποιανδήποτε ἐποψίν καὶ ἐν τὴν ἐξετάσει τις, ἀποκρίνεται θριαμβευτικῶς πρὸς ἀπάσας τὰς ἐστάσεις. Δυνάμεθα δὲ νὰ εἰπώμεν ὅτι αὕτη παρέχεται πρὸς ἀπάσας τὰς βιομηχανικὰς χρήσεις εἰς ἃς δύναται νὰ ἐφαρμοσθῆ ἡ ἡλιακὴ θερμότης, ἰδίως δὲ ἐν ταῖς τροπικαῖς χώραις ἐν αἷς γίνεται ἡδῆ ἐπασιθητὴ ἢ ἐλλειψίς πάσης ἄλλης καυσίμου ὕλης διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς βιομηχανίας, ἐκτὸς τοῦ ἡλίου. Ἐν μέλλοντι, ὅπερ δύναται τις νὰ ὑποθέσῃ ὡς λίαν προσεχές, δὲν θὰ ὑπάρχῃ ἄλλη καυστικὴ ὕλη ἐκτὸς τοῦ ἡλίου, καὶ ἄλλαι μηχαναὶ πλὴν ἐκείνων αἵτινες θὰ κινῶνται διὰ τῆς θερμότητος τοῦ φωστήρος τούτου. Τότε θὰ εὐρωσι βεβαίως τὰ μέσα πρὸς ταμίευσιν τῆς ἡλιακῆς ταύτης θερμότητος, διότι δὲν δύναται τις νὰ ἔχῃ πάντοτε ἀνέφελον οὐρανόν.

Πιθανὸν νὰ φανῆ ἀστεία πρᾶδοξολογία τὸ νὰ εἰπηθῆς ὅτι εἰς τὸν ἥλιον οἱ μέλλοντες αἰῶνες, ὅταν τὰ ἀνθρωποφυγεῖα ἐξαντληθῶσι, θὰ προσφύγωσι διὰ θερμότητα καὶ δύναμιν, ὧν ἡ βιομηχανία καὶ ἡ οἰκιακὴ οἰκονομία δέονται.

Οὐδὲν ὅμως μᾶλλον τούτων εὐαπόδεικτον. Σήμερον ὅτε εἶναι πιθανόν ὅτι ἡ δύναμις, ἡ κίνησις, ἡ βαρύτης, ἡ θερμότης, τὸ φῶς, ὁ ἡλεκτρισμὸς, ὁ μαγνητισμὸς δὲν εἶναι ἄλλο ἢ τὸ ἀποτέλεσμα τροποποιήσεων μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς, καὶ τὸ ἀποτέλεσμα κυμάνσεων τοῦ ἀκατανόητου ἢ ἀβάρους τούτου βουστῶν, τοῦ ἐπικαλουμένου αἰθέρος, σήμερον τοιαύτη βεβαίωσις ὅτι ὁ ἥλιος εἶναι ἡ μόνη θερμοκινητὴ ὕλη, ἡ μόνη δύναμις, δὲν πρέπει πλέον νὰ διεγείρῃ ἐν οὐδενὶ τῷ μειδιᾶμα καὶ τὴν δυσπιστίαν. Ἀπὸ τοῦδε πᾶσαν καύσιμος ὕλη, πᾶσα δύναμις δέον νὰ νομίζηται ὡς μέρος τῆς ἡλιακῆς θερμότητος. Τί ἐστὶν ὁ λιθάνθραξ; ὄρυκτος ἄνθραξ; ὁ δὲ ἄνθραξ οὗτος δὲν ἐνεβλήθη εἰς τὰ φυτὰ διὰ τῆς θερμότητος τοῦ ἡλίου, οὐ τινος ἐστὶν τὸ ἰσοδύναμον; Τὸ ἀνθρακικὸν δὲ τῷ ἀέρος βοηθούμενον ὑπὸ τῆς ἡλιακῆς ἀκτινοβολίας ἀποσυντίθεται ἐν τῇ ἐπαφῇ τῶν φυτῶν. Ὁ ἄνθραξ ἐμβάλλεται εἰς τὸ φυτόν, καὶ τὸ δξυγόνον ἐπιστρέφει εἰς τὸν ἀέρα, ἵνα ἀναμιχθῆ μετ' ἐκείνου ὅστις ἐν αὐτῷ ἡδῆ ὑπάρχει, καὶ χρησιμεύει εἰς ἀναπνοὴν τῶν ζώων. Λοιπὸν ἄνευ τοῦ ἡλίου οὐδεμία βλάστησις, ἄνευ δὲ βλαστήσεως οὐδεὶς ἄνθραξ, ἄνευ ἄνθρακος οὐδὲ λιθάνθρακος. Καύμενος ὁ λιθάνθραξ ἀποδίδει τὴν θερμότητα τοῦ ἡλίου, ἥτις εἶχε ἐναποταμιευθῆ ἐν αὐτῷ, καὶ διὰ τοῦτο ὁ μέγας μηχανικὸς Ῥοβέρτος Στιφενσὼν, δημιουργὸς τῶν πρώτων σιδηροδρόμων ἐν Ἀγγλίᾳ, ἔλεγε βλέπων ἀτμομηχανὴν προχωροῦσαν: Δὲν κινεῖ τὴν ἀτμομηχανὴν ταύτην ὁ λιθάνθραξ, ἀλλ' ἡ θερμότης τοῦ ἡλίου ἥτις ἐνέβαλλε τὸν ἄνθρακα εἰς τὸν λιθάνθρακα πρὸ

χιλιάδων αιώνων. Αί ατμάμαξαι οὐδὲν ἄλλο εἰσὶν ἢ τοῦ ἡλίου ἴσποι. Πικρομοίαν σύγκρισιν δύνανται νὰ κάμῃ τις τοῦ οἴνου καὶ τοῦ οἴνοπνεύματος, ἕπερ ἐμπεριέχει, οἱ δὲ Βορδιγαλλιοὶ δὲν χροῦνται ἀπλῶς σχήματι ῥητορικῷ ὅταν παραβάλωσι τὸν ἐξάσιον αὐτῶν οἶνον τῆς Σωτέρνης, χρώματος χρυσοῦ στάχυος, πρὸς ἡλίον ἐγκλεισμένον εἰς φιάλην.

Ὅταν τὸ ὕδωρ ἀνυψωθῇ εἰς τὸν ἀέρα ἐν εἴδει ατμοῦ, τίς τὸ ἀνύψωσεν; ἡ θερμότης τοῦ ἡλίου. Ὅταν τοῦτο καταπίπτῃ ὡς βροχὴ μεταβαλλόμενον εἰς χειμάρρους καὶ ῥάχας, οὗς διοχετεύοντες διευθύνουσι ὑπὸ τὸν ὑδραυλικὸν τροχόν, τίς κινεῖ τὸν τροχόν τοῦτον; ὁ ἥλιος, διότι οὗτος ἀνύψωσε πρῶτον τὸ ὕδωρ. Ὅταν ὁ ἄνεμος πνέῃ ἐπὶ τὰς πτέρυγας μύλου, ἐπὶ τὰ ἰστία πλοίου, τίς κινεῖ τὸν μύλον καὶ τὸ πλοῖον; ὁ ἥλιος, διότι τί ἐστὶν ἄνεμος; ῥεύμα προσελθὸν ἐκ τῆς θερμάνσεως στρώματος ἀέρος, ἕπερ ἀραιώθην ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ζητεῖ νὰ τεθῇ εἰς ἰσορροπίαν μὲ στρώματα τῆς αὐτῆς πυκνότητος· διὸ ἀνυψοῦται, κινεῖται, ἐν ᾧ ἄλλος ὄγκος ἀέρος ἤσσαν θερμὸς καταλαμβάνει τὴν θέσιν αὐτοῦ.

Αἱ παλιόροιαι τῶν ὁποίων σκέπτονται νὰ χρησιμοποιώσιν τὴν ὠθητικὴν δυνάμιν, τί εἰσὶν αὐταί; μερὶς θερμότητος ἡλιακῆς, ἐπειδὴ αἱ θάλασσα ἀποτελοῦνται ἐκ τοῦ ἀθροίσματος ὄλων τῶν χειμάρρων, ὄλων τῶν ποταμῶν, οἵτινες καταβαίνουσιν εἰς τὴν κοινὴν δεξαμενὴν αὐτῶν, τουτέστι τὸν Ὠκεανόν, ὅστις καλύπτει τὰ τρία τέταρτα τῆς ἐπιφανείας τῆς σφαίρας. Πλὴν τούτου δὲν παράγονται αἱ παλιόροιαι αὐταὶ ὑπὸ τῆς ἡνωμένης ἐλξέως τῆς σελήνης καὶ τοῦ ἡλίου ἐπὶ τῆς γῆς; Οὕτω λοιπὸν πάντοτε καὶ πανταχοῦ ὁ ἥλιος.

Οὐδόλως λοιπὸν παράδοξον ν' ἀποκαλέσωμεν τὸν ἥλιον μέλλουσαν ἀποθήκην καυσίμου ὕλης, καὶ ταμειυτήριον δυνάμεως, εἰς ᾧ αἱ ἐπερχόμεναι γενεαὶ μέλλουσι μετ' οὐ πολὺ ν' ἀπευθύνωνται. Καὶ διὰ τοῦτο οἱ σοφοὶ καὶ οἱ μηχανικοὶ πάσης ἐποχῆς, ὁ Εὐκλείδης, ὁ Ἀρχιμήδης, ὁ Ἐρώδης, ὁ Σολομὼν δὲ Κάους, ὁ Βυρβάν, ὁ Σωσσὺρ, ὁ Βελιδῶρ, ὁ Ἐρτσελλος, ὁ Πουλλιέ, ὁ Ἐριζὼν ἐφρόντισαν περὶ τοῦ τρόπου δι' οὗ δύνανται τις ἐπωφελῶς νὰ ἀφαρπάξῃ ἀπὸ τοῦ λαμπτήρος τούτου μέρος τοῦ θερμογόνου του διὰ τὰς χρεῖας τῆς πτωχῆς ταύτης γῆς.

Ὁ κόσμος δὲν θ' ἀπωλεσθῇ δι' ἔλλειψιν λιθάνθρακος· ἀλλ' ὁ λιθάνθραξ θὰ ἐκλείψῃ ταχέως καὶ πολὺ τάχιον ἢ ὅσον ὑπελόγησεν ὁ Ἐριζὼν, διότι ἡ ἐξορυσσόμενη ποσότης προχωρεῖ διπλασιαζομένη πανταχοῦ κατὰ μέσον ὄρον ἀνά πᾶσαν δεκαετίαν ἢ δεκαπενταετίαν. Οὐχὶ πλέον κατὰ χιλιάδας ἐτῶν πρέπει νὰ ὑπολογίζῃ τις διὰ τὴν Εὐρώπην, ὅπως συνειθίζον πρὸ πολλοῦ νὰ κάμνωσιν, ἀλλὰ κατὰ αἰῶνας, ὧν ὁ ἀριθμὸς εἶνε πολὺ μικρὸς. Ἦδη ἡ Ἀγγλία ὑπολογίζει κατὸ-

πιν ἐρευνητῶν, ἀντιφατικῶν ὅμως, γενομένων μετὰ φροντίδος ἐπιμελοῦς, αἵτινες τέως ἐληξάν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ μέγα ὑπόγειον κράτος αὐτῆς κενωθήσεται μετὰ δύο ἢ τρεῖς αἰῶνας τὸ πολὺ. Τὸ Βέλγιον, ἡ Γερμανία, ἡ Γαλλία καὶ αἱ λοιπαὶ λιθάνθρακοι χώραι τῆς Εὐρώπης δὲν θὰ ἔχωσιν ἐπὶ πλείονα χρόνον. Αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Βορείου Ἀμερικῆς καὶ ἡ Κίνα, πλουσιώτεραι κατὰ τοῦτο, θὰ ἔχωσιν ἴσως ἐπὶ χιλιετηρίδα προμήθειαν λιθάνθρακων, καὶ πλέον οὐ. Μετὰ ταῦτα ποῦ ν' ἀποταθῶμεν; εἰς τὸν ἥλιον.

Ἀκούω τινα ἀπικρινόμενον «θὰ ἔχητε τὸν ἡλεκτρισμόν». Ὁ ἡλεκτρισμὸς εἶνε πολυδάπανος ὡς μηχανικὴ δυνάμεις. Δέον μετὰ τῶν ἡλεκτρικῶν στήλων νὰ καίωμεν οὕτως εἰπεῖν χαλκὸν, ψευδάργυρον καὶ νὰ καταναλίσκωμεν δόξα. Ἀλλ' ἐν χιλιόγραμμον χαλκοῦ, ψευδάργυρου, δόξων, περιστῶσιν ἕκαστον ἐν τῇ δαπάνῃ τῶν καὶ πρὸ πάντων πολλὰ χιλιόγραμμα λιθάνθρακος, αἵτινα ἐδέησε νὰ δαπανηθῶσι διὰ ν' ἀποκτηθῶσι ταῦτα. Ἐν τῇ μεθόδῳ τῆς καμινείας τοῦ χαλκοῦ ἐν χρήσει ἐν Οὐαλίξ καίουσι μέχρι 16 χιλιόγραμμων ἄνθρακος πρὸς ἀπόκτησιν 1 χιλιόγραμμου χαλκοῦ. Λοιπὸν περιστρεφόμεθα εἰς πλημμελεῖαν κύκλον, ὑποθέτοντες ὅτι αἱ ἡλεκτρικαὶ μηχαναὶ θὰ δυνήθωσι ν' ἀντικαταστήσωσι χρησίμως καὶ οἰκονομικῶς τὰς ατμομηχανάς. Μία μόνον περίπτωσις δύνανται νὰ μᾶς κλονίσῃ, δηλαδή ἡ τῆς θερμοηλεκτρικῆς στήλης, δι' ἧς σχεδὸν ἀνεξόδως δυνάμεθα ν' ἀποσυνθέσωμεν τὸ ὕδωρ εἰς τὰ δύο αὐτοῦ στοιχεῖα, τὸ ὀξυγόνον καὶ τὸ ὑδρογόνον. Τὸ ὕδωρ, ἕπερ τοσοῦτον ἀφθόνως ὑπάρχει διακεχυμένον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς σφαίρας καὶ εὐρίσκεται ἀπανταχοῦ.

Διὰ τοῦ μέσου τούτου τὸ πρόβλημα θὰ ἐλύετο διότι θὰ ἔθετεν εἰς τὴν διάθεσιν πάντων σχεδὸν ἀντ' οὐδενὸς τὰς δύο μεγίστας πηγὰς τοῦ φωτός, τῆς θερμότητος καὶ τῆς δυνάμεως, τὸ ὀξυγόνον καὶ τὸ ὑδρογόνον. Ἀλλ' ἔτι καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ τίς ἤθελεν ἐπενέγκῃ τὴν τοσοῦτον ἀπροσδόκητον λύσιν τοῦ ζητήματος; Ὁ ἥλιος, διότι διὰ τῆς θερμοηλεκτρικῆς στήλης ὑποθέτομεν ὅτι δύνανται νὰ παραχθῇ ὁ ἡλεκτρισμὸς τῆς ἡλιακῆς θερμότητος, ὥστε νὰ δύνανται ὠφελίμως ν' ἀποσυντίθῃται τὸ ὀξυγόνον καὶ τὸ ὑδρογόνον· εἰ δὲ μὴ θὰ ἐχρειάζετο τοῦλάχιστον τὴν θερμότης διὰ τὴν ἀποσύνθεσιν αὐτῶν ὅσην θὰ ἔδιδον ταῦτα ἀνασυντιθέμενα. Νέα ἐπιδιώξεις ἀρχῆς, ἣν δὲν διορῶσιν οἱ ἀφελεῖς ἐφευρέται, οἵτινες ἐπιμένουσιν ἐπιδιώκοντες διὰ τῶν συνήθων στήλων τὴν λύσιν τοῦ μεγάλου προβλήματος, τῶν οἰκονομικῶν κινητηρίων μηχανῶν, καὶ τῆς καυσίμου ὕλης τοῦ μέλλοντος.

Ὅσον δὲ διὰ τὴν ἄμεσον ἀποταμίευσιν τῆς ἡλιακῆς θερμότητος διὰ σωμάτων εὐθερμαγωγῶν ἢ ἀπορροφητικῶν εἴτα δὲ ἀπομονομένων, π.χ. διὰ λίθων μελάνων σπογγωδῶν ἐκτιθεμένων εἰς

τὸν ἥλιον, καὶ ῥιπτομένων ἐκείθεν εἰς μέγα δοχεῖον ὅπως ἐπισωρεύωσι τὴν χιόνα εἰς τὰ παγοποιεῖα, οὐδὲν ὑπάρχει ἀδύνατον ὡς πρὸς τοῦτο. θὰ ἐρρίπτοντο οἱ λίθοι εἰς τὸ ὕδωρ ἐν ἀνάγκῃ καὶ οὕτω θὰ παρήγτο εὐκόλως ἡ θερμοκρασία τοῦ θρασμοῦ τοῦ ὕδατος καὶ τι πλέον. Οἱ Ἰνδοὶ τῆς Καλλιφορνίας βράζουσι τοιοῦτοτρόπως τὸ ὕδωρ ἐντὸς καλαθίων λύγου (λυγαριῆς), τοσοῦτον λεπτῶς πεπλεγμένων, ὥστε οὐδεμίαν ῥνὴν ῥυστοῦ δύναται νὰ ἐκφύγῃ, καὶ διὰ τοῦτο ῥιπτοῦσιν εἰς τὸ ὕδωρ λίθους πεπυρκατωμένους ἐν τῷ πυρὶ. Τὸ ἄχυρον, τὰ ἐκπρίσματα τοῦ ξύλου, τὸ ἔριον, τὸ πτερόν, ὁ περιωρισμένος ἀήρ εἰς σώματα ἀπομονωτικά, διατηροῦντα τὴν θερμότητα. Ἠδύνατό τις νὰ περικυκλώσῃ διὰ διπλοῦ περιακλύμματος τοῦ εἶδους τούτου τὴν δεξαμενὴν τὴν περιέχουσαν τοὺς ἐν τῷ ἡλίῳ θερμαινόμενους λίθους ἡμῶν, καὶ θὰ εἶχεν οὕτως ἀποθήκευσιν θερμότητος ἡλιακῆς, ὅπως ἀποθήκευσιν πάγου. Εἴτε περὶ διατηρήσεως τοῦ ψύχους πρόκειται εἴτε τῆς διατηρήσεως τῆς θερμότητος, τὸ πρόβλημα εἶνε τὸ αὐτό. Λοιπὸν ὁ πάγος διατηρεῖται πολὺ καλὰ, ἔτι δὲ καὶ ἐπὶ τῶν πλοίων, αἵτινα καθ' ἕκαστοντάδας χιλιάδων τόννων κατ' ἔτος τὸν μεταφέρουσιν ἐκ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, ἰδίως δὲ ἐκ τοῦ λιμένος τῆς Βοστώνης, δι' ὄλων τῶν τροπικῶν θαλασσῶν. Αἱ ἀνατολικαὶ Ἰνδία, ἡ Νότιος Ἀμερικὴ δέχονται οὕτω τὴν τοῦ πάγου προμήθειαν αὐτῶν, ἣτις φθάνει εἰς αὐτοὺς σχεδὸν ἄνευ ἐκροῆς. Ὀλίγα ἐκπρίσματα ξύλου καὶ ὀλίγη στίβασις παράγουσιν ὄλον τὸ θαῦμα. Τὸ αὐτὸ ἔσται προκειμένου ν' ἀποθηκεύωμεν ἢ καὶ ἐν ἀνάγκῃ νὰ μετακομίζωμεν τοὺς περιέχοντας τὴν ἡλιακὴν θερμότητα ὄγκους. Ἐνταῦθα ἡμεῖς δίδομεν ἀπλῶς τὸ ἐμβρυον τῆς ἰδέας, ἐστὶ ὅμως βέβαιος, ὅτι ἐν καιρῷ τῷ δέοντι θὰ ἐμφανισθῇ σοφὸς τις, ὅστις θὰ εὕρῃ τὴν πρακτικὴν μορφήν αὐτῆς, τὸν τρόπον δηλονότι τῆς βιομηχανικῆς ἐφαρμογῆς.

Φαίνεται λοιπὸν βέβαιον ὅτι ὁ ἥλιος μέλλει νὰ εἶναι ἡ καύσιμος ὕλη τῆς αὔριου, καὶ νομίζω ὅτι ὁ μέγας ἐγκυκλοπαιδειακὸς τοῦ μεσαιῶνος, ὁ Δάντης, προέβλεπε τοῦτο ὅτε ἀνεφώνει ἐν τῷ ἀπραμίλλῳ ποιήματι αὐτοῦ: *Guarda il calor del sol che si fa vino*—Ἰδὲ τὴν θερμότητα τοῦ ἡλίου ἣτις μεταβάλλεται εἰς οἶνον, ὡς νὰ ἐλεγεν: *εἰς πᾶν ὅ,τι δύναμις, πᾶν ὅ,τι ζῶν, πᾶν ὅ,τι γῶς.*

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΟΡΝΕΛΛΑΣ.

ΑΕΡΟΣΤΑΤΑ ΝΑΥΑΓΗΣΑΝΤΑ ΕΝ ΘΑΛΑΣΣῃ.

Μετὰφρασις Ν. Α. Λεβίδου.

Ὀλίγα ἀναβάσεις δι' αεροστάτου ἐφείλκυσαν τόσῳ πολὺ τὴν προσοχὴν τῶν ἀνθρώπων, ὅσον ἡ γενομένη τῇ 31 Αὐγούστου 1874 ἐν τῷ πορθμῷ τοῦ Καλαί, (μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας), ὑπὸ

τοῦ αεροναύτου Δυρῦφ, ὃν ἠκολούθησεν εἰς τὴν ἀνάβασιν καὶ ἡ σύζυγός του. Ἀλλὰ καὶ εἰς ὀλίγας ἀναβάσεις τοιαύτας συνέβησαν τόσῳ πολὺ δραματικὰ ἐπεσόδια· ἐπειδὴ δὲ ὀλόκληρος ὁ τύπος ἐπραγματεύθη τὰς περιπετείας τῆς συγκινοῦσης ταύτης ὑποθέσεως, ἡμεῖς συντομώτατα θέλομεν γράψῃ περὶ αὐτῆς.

Τῇ Δευτέρᾳ τῆν 31 Αὐγούστου ἔπνεεν ἐν τῷ Καλαί ἄνεμος λίψ, καὶ τὰ κύματα τοῦ ἀέρος ὠθοῦντο πρὸς τὴν Βόρειον θάλασσαν. Τὸ Τρίχρωμον αεροστάτον ἦτο ἔτοιμον πρὸς ἀνάβασιν ἐν τῷ μέσῳ τῆς πλατείας τοῦ Καλαί, πληθὺς δὲ ἀνθρώπων μεγάλη παρίστατο μετ' ἀγωνίας εἰς τὰς προπαρασκευαστικὰς ἐργασίας τῆς ἀναβάσεως. Περὶ τὴν πέμπτην ὥραν ὁ ἄνεμος, ὅστις δὲν εἶχε μεταβληθῆ, ἔμελλε νὰ διευθύνῃ, ὡς ἦτο πεπρωμένον, τοὺς αεροναύτας πρὸς τὰς ἀπείρους ἐκτάσεις τοῦ Ὠκεανοῦ· ὁ δήμαρχος ὅμως καὶ αἱ Ἀρχαὶ τῆς πόλεως ἐναντιοῦνται εἰς ἀνάβασιν, ἥ; ἡ ἐκβάσις προμηνύεται φανερώς ὀλεθρία. Ὁ Δυρῦφ ἀφ' ἑτέρου ὑποχωρεῖ εἰς τὰς ἐπιμόρους παρακλήσεις αὐτῶν, ἀφίνων τὸ αεροστάτον πεπληρωμένον μέχρι τῆς ἐπαύριου, οἱ θεαταὶ ἀνχωροῦσιν ἄνευ θορύβου καὶ δυσχερασίας, οἱ πλείστοι μάλιστα χαίρουσιν, ἀναλογιζόμενοι, ὅτι οἱ αεροναῦται δὲν διακινδυνεύουσι τὴν ζωὴν χάριν τῆς ματαίας εὐχαριστήσεως τοῦ ὄχλου.

Ἀνεχώρησε λοιπὸν καὶ ὁ Δυρῦφ μετὰ τῆς συζύγου του ἀπὸ τῆς πλατείας· ἀλλὰ κατὰ τὴν ὥραν τοῦ γεύματος περικυκλοῦται αἴφνης ὑπὸ τινῶν νέων, οἵτινες εἰρωνεύονται αὐτὸν ἐπὶ δειλίᾳ, ἐμπαίζουσιν αὐτὸν μετὰ πικρίας καὶ κατηγοροῦσι μάλιστα, ὅτι δῆθεν ἠθέλησε νὰ κρατήσῃ ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὸ ἀντίτιμον τῶν πωληθέντων εἰσιτηρίων. Βεβαίως ἄνθρωπος ἀνδρεῖος καὶ θαρραλέος δὲν πρέπει νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν ὕβρεις τοσοῦτον πικράς ὅσον καὶ ἀδίκους· ἀλλ' οἱ σύζυγοι Δυρῦφ, ἐπειδὴ ἐνόμισαν, ὅτι ἡ τιμὴ αὐτῶν προσεβάλλετο, ἐπιστρέφουσιν εἰς τὴν πλατείαν τοῦ Καλαί, καὶ ἐν ἀγνοίᾳ πάντων τῶν κατοίκων τῆς πόλεως ἀρχίζουσι νὰ ἀναβαίνωσιν εἰς τὸν οὐρανὸν τῇ 7 ὥρᾳ μ.μ.

Μόλις ὅμως τὸ αεροστάτον εἶχεν ἀναχωρήσει, καὶ εὐθὺς ἡ εἰδησις διεδόθη ἀνά πᾶσαν τὴν πόλιν. Ἀμέσως χιλιάδες θεατῶν σπεύδουσι πρὸς τὴν προκυμαίαν καὶ συνοδεύουσι διὰ τῶν βλεμμάτων ἐκπεπληγμένοι τὸ αεροστάτον, ὠθούμενον ὑπὸ τῶν ἀνέμων πρὸς τὸ πέλαγος. Ἐγὼ δὲ, ὁ διηγούμενος ταῦτα, εὐρεθεὶς τότε μεταξὺ τῶν θεατῶν, οὐδέποτε θέλω λησμονήσῃ τὴν συγκίνησιν, ἣτις κατέλαβε τὸν λαόν, ὅτε ἐθεώρει τοὺς δυστυχεῖς ἐκείνους νεαροὺς συζύγους σπεύδοντας ἴσως πρὸς τὸν ὀδυνηρότατον τῶν θανάτων!

Ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας οὐδεμίαν εἰδησίαν περὶ τῶν ἀνδρείων αεροπόρων· πάντες νομίζουσι αὐτοὺς καταποντισθέντας εἰς τὰ βάθη τοῦ Ὠκεανοῦ, ὅτε ἐξείφνης ὁ δήμαρχος τοῦ Καλαί λαμβάνει ἐξ

Ἄγγλις τὸ ἐξῆς τηλεγράφημα: «Ὁ ἀεροναύτης Δυρῦφ καὶ ἡ σύζυγος αὐτοῦ ἐφθασαν σήμερον εἰς Γριμσβάυ (ἐν Ἀγγλίᾳ). Ἐσώθησαν ὑπὸ ἀλιευτικοῦ πλοίου, ἀφοῦ ἐπὶ δύο ὥρας διέμειναν ἐντὸς τοῦ ὕδατος». Κατόπιν εἶδομεν καὶ ἡμεῖς τὸν Δυρῦφ, ἐμάθομεν δὲ παρ' αὐτοῦ τούτου τὰς δραματικὰς περιπετείας τοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ ταξιδίου του.

Τῆ 7½ μ. μ., ὅτε ἡ νύξ ἀρχίζει νὰ καλύπτῃ τὰ πάντα, ὁ ἀεροναύτης ἐν τῷ σκαφιδίῳ τοῦ ἀεροστάτου αὐτοῦ φαίνεται ἄνωθεν τῆς θαλάσσης. Βλέπων δὲ ὅτι διευθύνεται πρὸς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος, ἀποφασίζει παρευθῆς νὰ κρατῇ τὸ ἀερόστατον εἰς ὕψος οὐχὶ πολὺ ἀπὸ τῶν κυμάτων τοῦ Ὠκεανοῦ, καὶ τοῦτο διὰ νὰ εὐρίσκηται πάντοτε ἐντὸς τῆς ἀτμοσφαιρᾶς (ἐπειδὴ εἶναι γνωστὸν, ὅτι πολὺ ὑψηλὰ ἢ ἀτμοσφαιρα ἐκλείπει, ἄνευ αὐτῆς δὲ ὁ ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ ζῆσθαι). Καὶ αὐτὸς καὶ ἡ σύζυγός του εἶναι ἀτάραχοι καὶ θαρραλέοι. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ ἡ νύξ καλύπτει μὲ σκότη φοβερὰ τὸν ὀρίζοντα, πρὶν ἢ δὲ ὁ ἥλιος διαλύσῃ αὐτὰ, θέλουσι παρῆλθαι ὥρα μακρὰ μέχρι πρωίας. Καὶ ὅμως οἱ ἀεροναῦται δὲν ἀποβάλλουσι τὰς περὶ σωτηρίας ἐλπίδας· διότι, διακρίνοντας μακρόθεν τοὺς φάρους τῆς Ἀγγλίας, νομίζουσιν, ὅτι τὰ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀναπτόμενα ἐκεῖνα φῶτα εἶναι κελοὶ οἰωνοί. Ἡ θάλασσα εἶναι ὀλίγον φωσφορολαμπῆς, καὶ ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν ἀνέμων οἱ σύζυγοι ἀδιακόπως παρατηροῦσι τὴν ταραχὴν τῶν κυμάτων. Ἐνίοτε διακρίνουσι τὴν νυκτερινὴν ἀναπύδησιν πλήθους δελφίνων, διασκεδάζοντων ἐν μέσῳ ἀφρίζοντων κυμάτων· καὶ ἄλλοτε πάλιν ὁ ἐρυθρὸς φανὸς ἀλιευτικοῦ πλοιαρίου μόλις ἀναφαίνεται εἰς τὸν ὀρίζοντα. Ὁ Δυρῦφ τοσοῦτον εἶναι καταβεβλημένος ἐκ τοῦ κόπου, ὥστε ὁ ὕπνος καταλαμβάνει αὐτὸν, καὶ ἂν ἡ σύζυγος δὲν παρακινήσῃ αὐτὸν νὰ ἐπιτηρῇ τὴν πορείαν τοῦ Τρεγρᾶμου, θέλει ἀποκοιμηθῆ ἐντὸς τοῦ σκαφιδίου.

Τέλος πάντων αἱ ὥραι παρέρχονται, τὰ πυκνὰ σκότη διαλύονται, αἱ πρῶται τοῦ ἡλίου ἀκτίνες ῥίπτουσι τὴν θερμότητα αὐτῶν, . . . ἡ ἡμέρα πρόκειται νὰ ἀνατείλῃ. Εἶναι πέμπτη ὥρα τῆς πρωίας, πρὸ δέκα δὲ ὥρων οἱ ἀεροναῦται ἵπτανται ἄνωθεν τοῦ Ὠκεανοῦ, διευθυνομένοι ἀδιακόπως ἀρκτικοδυτικῶς. Ὁ Δυρῦφ ἀρχίζει νὰ ἀναγνωρίζῃ τὴν διεύθυνσιν, καὶ εἶναι βέβαιος, ὅτι φέρεται πρὸς τὰς ἀκτὰς τῆς Νορβηγίας· πόσον ὅμως ἀπέχει; Τὸ ἀερόστατον θέλει τάχα δυναθῆ νὰ κρατηθῆ ἐπὶ πολὺ εἰς τὸν ἀέρα, ἵνα κατορθώσῃ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν παραλίαν;

Καθ' ἣν στιγμὴν αἱ σκέψεις αὐταὶ ἐγεννῶντο ἐν τῇ κεφαλῇ τοῦ Δυρῦφ, βλέπει οὗτος ἀλιευτικὸν πλοιαρίον, ὅπερ ἐλοξοδρόμει καὶ ἐφαίνεται ὡσεὶ ἤθελε νὰ πλησιάσῃ πρὸς τὸ ἀερόστατον. Τὸ πλοιαρίον ἐκεῖνο εἶναι ἡ σωτηρία. Ὁ Δυρῦφ δὲν ἀμφιβάλλει πλέον· ἔλκει λοιπὸν

τὸ γλωσσίδιον, ὅπερ ἐμποδίζει τὴν εἰσβολὴν τοῦ ἀέρος εἰς τὸ ἀερόστατον, παρευθῆς τὸ ἀερόστατον καταπίπτει μεθ' ὀρμῆς, καὶ τὸ σκαφιδίον μετ' οὐ πολὺ ἀρχίζει νὰ κτυπᾷ τὸν ἀφρὸν τῶν κυμάτων. Ἐπὶ δύο ὄλας ὥρας ὁ κύριος καὶ ἡ κυρία Δυρῦφ σαλεύονται τοιοῦτοτρόπως ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ Ὠκεανοῦ. Τὸ σκαφιδίον καλύπτεται ὑπὸ τῶν ὑδάτων, ἡ δὲ κυρία Δυρῦφ εὐρίσκειται αὐτόχρημα ὑπὸ τὸ ὕδωρ· μόνον ἡ κεφαλή αὐτῆς φαίνεται ἐπιπλέουσα· ἐνίοτε ὅμως κύματα ὡς βουνὰ κατασκεπάζουσι καὶ τὴν κεφαλήν ἐπὶ δευτερόλεπτα, ἅτινα φαίνονται εἰς τὴν κυρίαν Δυρῦφ ὀλόκληροι ὥρα. Ὁ Δυρῦφ ἀφ' ἑτέρου δεικνύει εἰς τὴν σύντροφόν του τὸ πλησιάζον πλοιαρίον, τὴν λέμβον ῥιπτομένην εἰς τὴν θάλασσαν καὶ δύο ῥωμαλέους κωπηλάτας, πηδῶντας ἐντὸς αὐτῆς, ὅπως σπεύσωσιν εἰς βοήθειαν τῶν ναυαγούντων. Ἡ μικρὰ λέμβος τοῦ ἀλιευτικοῦ, μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας καὶ μεγάλους κινδύνους, ἀρπάζει τέλος τὸ κινούμενον σχοινίον τοῦ ἀεροστάτου· ἐκυριεύθη λοιπὸν τὸ ἀερόστατον ὑπὸ τῶν ναυτῶν· παρασυρόμενον ὅμως ὑπὸ ὀρμητικῷ ἀνέμῳ, ἰδοὺ θέλει ἀνατρεφῆ τὴν ἐπιβίβασιν τῶν ἀεροναυτῶν. Ἡ στιγμὴ εἶναι φοβερὰ καὶ κινδυνώδης, πρόκειται περὶ τῆς ζωῆς τεσσάρων ἀνδρείων. Τότε ὁ Δυρῦφ σύρει τὴν μάχιράν του καὶ κόπτει τὰ σχοινία, τὰ ὅποια ἐκράτουν τὸ σκαφιδίον ἀπὸ τοῦ ἀεροστάτου. Ἐν ἄκρῃ ἡ ἀποκαμουσα σύζυγος ἀνασύρεται παρὰ τῶν ναυτῶν ἀπὸ τῆς θαλάσσης· ὁ δὲ Δυρῦφ πίπτει καὶ αὐτὸς ἐν τῇ λέμβῳ, ὅπως ἐξησθημένος.

Τὸ ἀλιευτικὸν πλοιαρίον, τὸ διασῶσαν τοὺς ναυαγούς ἀεροναύτας, διηυθύνετο παρ' ἄγγλου ναυτικοῦ, εἰς ἃν οἱ σύζυγοι Δυρῦφ ὀφείλουσι τὴν ζωὴν των.

Δὲν παρεσύρθη ὅμως μόνον ὁ Δυρῦφ ὑπὸ τῶν ἀνέμων ἐπὶ τῶν ὑδάτων τοῦ Ὠκεανοῦ. Διότι τῆ 7 Ἰανουαρίου 1785 ὁ Βλκνὰρ διεπέρασεν τὸν πορθμὸν τοῦ Καλαί· ὁ Ζαμβεκκάρης ἐν 1812 εἶπε ἐπεσεν ἐν τῇ Ἀδριατικῇ θαλάσῃ μετὰ τοῦ ἀεροστάτου ὁ Ἀρβάν ἐν 1846 εἶπε μικροῦ δεῖν ἐπνίγετο κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐν τῇ Μεσογείῳ. Οἱ δύο δὲ τελευταῖοι ἐσώθησαν, ὡς ὁ Δυρῦφ, ὑπὸ πλοίων, λυτρωσάντων αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ φοβερωτάτου τῶν θανάτων. Ἀλλὰ καὶ οἱ δύο πάλιν ἐγένοντο κατόπιν θύματα τῆς ἀνδρείας αὐτῶν, καὶ ὁ Ὠκεανὸς, ἂν κατὰ πρῶτον διέφυγον, ἐπέπρωτο νὰ γείνη ὁ τάφος αὐτῶν.

Ὁ ἀεροναύτης Γρὴν, ὁ ἐκτελέσας 1400 ἀναβάσεις καὶ δις διαπεράσας τὸν πορθμὸν τῆς Μάγης ἀπὸ τῆς Ἀγγλίας εἰς τὴν Εὐρώπην, πολυλάκις ἐπεσεν ἐν τῇ θαλάσῃ, ὅτε διέσχισε τοὺς ἀνέμους. Τὸ ἀερόστατον τοῦ Γρὴν, ὠθούμενόν ποτε ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, ἐπέπλεον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν κυμάτων· ὅτε δὲ ἀνυψούτο ὀλίγον, ὁ ἀνεμὸς παρέσυρεν αὐτὸ βιαίως. Μετὰ πολλῶν ὥρων τοιοῦτον πλοῦν, ὁ Γρὴν διακρίνει μακρόθεν

ἦν, καὶ ὡς ἐκ θαύματος τὸ ἀερόστατον αὐτοῦ ἔπιπτεται ἐπὶ τῆς παραλίας, οὐχὶ μακρὰν τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ταμέσεως ποταμοῦ.

Ἀλλὰ καὶ ὁ γράφων τὰ ὀλίγα ταῦτα παρεσύρθη ποτὲ ὑπὸ σφοδροῦ ἀνέμου, καὶ μάλιστα μετὰ τοῦ ἀεροναύτου Δυρῦφ, ὅστις κατέστη ὁ ἥρωϊς τῶν ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἀναβάσεων. Συνέβη δὲ τοῦτο ἐν 1868 ἔτει. Ἀνέβημεν λοιπὸν ἀπὸ τοῦ Καλαί μετ' ἀνεμὸν πνέοντα ἀπὸ τῆς ξηρᾶς. Εἰς ὕψος 2,000 μέτρων εὐρισκόμενοι, καὶ ἀφοῦ διεσχίσσαμεν νερὴν τινὰ οὐχὶ μεγάλην, παρετηρήσαμεν, ὅτι τὸ βεῦμα τοῦ ἀνέμου εἶχε ῥίψει ἡμᾶς ἄνωθεν τῆς βορείας θαλάσσης. Ὁ ἀνεμὸς ἐπνεε σφοδρῶς, καὶ μετ' ὀλίγον εὐρέθημεν ἐν τῷ πελάγει, εἰς ἀπόστασιν 28,000 μέτρων ἀπὸ τῆς παραλίας. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ τὸ ἀερόστατον διηυθύνθη πρὸς τὰ κατώτερα στρώματα τῆς ἀτμοσφαιρᾶς, ὅπου τὸ βεῦμα τῶν ἀνέμων διευθύνεται πρὸς τὸ ἀντίτροπον τῶν ὑψηλοτέρων βευσμάτων, τοιοῦτοτρόπως δὲ εὐρέθημεν πάλιν ἄνωθεν τοῦ Καλαί, ἀφ' ὅπου πληθὺς θεατῶν μετ' ἀγωνίας ἠκολούθει τὸν πλοῦν ἡμῶν διὰ τῶν ἐλεμμάτων. Περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ἀφοῦ ὑψώθημεν 1,200 μέτρα, τὸ ἀερόστατον ἐκ νέου διηυθύνθη πρὸς τὸν Ὠκεανὸν, ἄνωθεν τοῦ ὁποῦ, ὑψηλότατα εὐρισκόμενοι, εἶδομεν τὸ μεγαλοπρεπὲς θέαμα τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Βεῦμα δὲ πάλιν κατώτερον ἐγένετο ἡ αἰτία τῆς ἀποβιβάσεως ἡμῶν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς.

Καὶ ἄλλας ἐκ τῆς θαλάσσης ἀναβάσεις ἐξετέλεσεν ὁ Δυρῦφ, πάντοτε δὲ ἐσώθη ἐκ τῶν κινδύνων· εἶναι ὅμως ἀναμφισβήτητον, ὅτι αἱ ἐκ τῆς θαλάσσης ἀναβάσεις ἐκθέτουσι τὸν ἀεροναύτην εἰς τοὺς μεγίστους τῶν κινδύνων. Αἱ ὑπὲρ τὴν ξηρὰν, ὅταν διευθύνονται ὑπὸ πηδαλιούχου πεπειραμένου καὶ συνετοῦ, δὲν εἶναι τοσοῦτον ἐπικίνδυνοι βεβαίως· ἀλλ' αἱ ὑπεράνω τοῦ Ὠκεανοῦ ἐπαπειλοῦσι κατὰ τοῦ ἀεροναύτου καταστροφὴν ἐντὸς τῆς ἀπείρου ἀβύσσου τῆς θαλάσσης.

Ἐπὶ τῆς πολιορκίας τῶν Παρισίων ὑπὸ τῶν Γερμανῶν ἐσχάτως δύο ἀερόστατα ἀπωλέσθησαν εἰς τὰ βάθη τοῦ Ἀτλαντικοῦ. Ὁ Πρίγγιψ δὲ καὶ ὁ Λακάζ, (οὕτως ὠνομάζοντο οἱ ἀεροναῦται), δὲν ἀνευρέθησαν πλέον.

GASTON TISSANDIER.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΩΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ

32.—Διακτὶ ὅταν φυσήσωμεν διὰ τοῦ στόματος λυχνίαν ἢ φλόγα λαμπάδος, αὕτη σβέννυται;

Διότι ἀνανεοῦμεν ἀδιακόπως τὸν ἀέρα ὅστις περιβάλλει τὴν φλόγα καὶ ἀφαιροῦμεν τὴν θερμότητα αὐτῆς, αὕτη δὲ ἀποψυχομένη σβέννυται. Διὰ τὴν ἐξακολουθήσασθαι δὲ ἡ καύσις τῶν αερίων ἅτινα παράγονται ἐκ τῆς τήξεως τοῦ κη-

ροῦ καὶ τῆς ἀποσυνθέσεως αὐτοῦ, ἀπαιτεῖται ὑψηλὴ θερμοκρασία, τὴν ὅποιαν πολὺ καταβιβάζομεν φυσῶντες τὴν φλόγα ὀλίγον ἰσχυρῶς.

ΛΥΣΙΣ ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΩΝ ΑΠΟΡΙΩΝ

Ἀπορίτωμαι τὰς χεῖρας.

Οἱ ἀρχαῖοι, θέλοντες νὰ ἀποδείξωσι δι' ὀρατοῦ τινος σημείου, ὅτι δὲν μετέσχον ἀπροποῦς τινος πράξεως, ἢ καὶ φόνου, συνειθίζον νὰ πλύνωσι τὰς χεῖρας ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ λαοῦ. Τοῦτο μεταφορικῶς ἐσήμαινεν ὅτι εἶχον τὰς χεῖρας ἀγνάς, ὅτι ἦσαν ἀθῶοι. Ἐντελὴ παράστασιν τῆς συνθητικῆς ταύτης περιέχει τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον, ἀφηγούμενον τὴν ἀκουσίαν συναίνεσιν τοῦ Πιλάτου εἰς τὴν καταδικὴν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

«Τί ποιήσω Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν; Λέγουσιν αὐτῷ πάντες, Σταυρωθήτω. Ἰδὼν δὲ ὁ Πιλάτος ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖ, ἀλλὰ μᾶλλον θόρυβος γίνεται, λαθὼν ὕδωρ, ἀπενίψατο τὰς χεῖρας ἀπέναντι τοῦ ὄχλου, λέγων, Ἄθῶός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ δικαίου τούτου· ὑμεῖς ὄψεσθε.»

Ἐκ τῆς συνθητικῆς ταύτης προήλθεν ἡ παροιμιώδης χρῆσις τῆς φράσεως ἀπορίτωμαι τὰς χεῖρας, ἐχούσης οἴαν ἔνοιαν αἱ κοιναὶ ἐκφράσεις, «δὲν εἶμαι ἐνοχος», «δὲν ἀναλαμβάνω καμμίαν εὐθύνην», «οὐδὲν πρὸς ἐμέ.»

A. S. B.

Τὸ κατωτέρω δημοσιεύμενον ἔσκαμμα συγκριθεῖται μετὰ τῶν ἀρίστων προϊόντων τῆς δημόσιας μουσῆς διὰ τὸ ὑψηλὸν τῶν εἰκόνων καὶ τὴν βαθυτάτην μελαγχολίαν καὶ περιπέθειαν αὐτοῦ. Καὶ τοι δὲ τινες ἐθεώρησαν τοῦτο ἄηθες καὶ ξενότροπον καὶ πρὸς τὰς ἰδέας καὶ τὴν ποιήσιν τῶν βορείων λαῶν συμφωνότερον, οὐδὲν ἦττον ὅμως εὐγενῶς διαγιγνώσκει ἕκαστος τὴν γνήσιαν ἑλληνικὴν αὐτοῦ ἔμπνευσιν, ἐκ τοῦ ζωηρότατα ἐκδηλουμένου αἰσθηματος τῆς πρὸς τὴν ζωὴν ἀγάπης, ὅπερ ὁμοίως καὶ πολλὰ ἕτερα δημοτικὰ ἔσκαμματα ἐκφράζουσι, καὶ ἐκ τῆς ἀπεικονίσεως τοῦ ζοφεροῦ ἰππέως, τοῦ ἀνηλεοῦς τῶν ψυχῶν ἀπαγωγῆς Χάρου, ἢ ἀναλόγου εὐρίσκομεν ἐν πολλοῖς μυρολογοῖς. Τὸ προκείμενον ἔσκαμμα μετεφράσθη εἰς πλείστας εὐρωπαϊκὰς γλώσσας, καὶ εἰς τὴν γερμανικὴν ἐμμέτρως ὑπὸ τοῦ περικλεοῦς Γκαίτε, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ φιλέλληνος Γερμανοῦ Θεοφίλου ἀπεικόνισεν ἔπιτυχῶς ἐν ἰδίῳ πίνακι τὴν περιγραφομένην ἐν αὐτῷ σκηνῇ.

II.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

Ο ΧΑΡΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΠΟΘΑΜΕΝΟΙ

Γιατ' εἶναι μαδρα τὰ βουνὰ καὶ στέκουσιν βουρκομένα; μὴν ἀνεμὸς τὰ πολεμᾷ, μὴνὰ βροχὴ τὰ δέρνει; Κι' οὐδ' ἀνεμὸς τὰ πολεμᾷ, κι' οὐδὲ βροχὴ τὰ δέρνει, μόνε διαβαίνει ὁ Χάροντας μετὰ τοὺς ἀποθαμένους. Σέρνει τοὺς νιούς ἀπὸ ἔμπροστά, τοὺς γέροντας κατόπι, τὰ τροφερὰ παιδούπουλα τ' εἰς τὴν ἀραδιασμένην. Παρακαλοῦν οἱ γέροντες, τ' ἀγόρια γονατίζουν· — «Χάρε μου, κόνεψ' εἰς χωρὶὸν, κόνεψ' εἰς κρύα βρύσι, νὰ πιδοῦν οἱ γέροντες νερὸν, κι' οἱ νιοὶ νὰ λιθαρίσουν, καὶ τὰ μικρὰ παιδούπουλα νὰ μάσουνε λουλούδια.» — «Κι' οὐδ' εἰς χωρὶὸν κόνεψ' ἔγω, κι' οὐδὲ 'σε κρύα βρύσι· ἔρχοντ' ἢ μάνικι γιὰ νερὸν, γυωρίζουν τὰ παιδιὰ των, γυωρίζονται τ' ἀνδρόγυνα καὶ χωρισμούς δὲν ἔχουν.»

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* * * Πρὸ πολλῶν αἰῶνων φαντάζονται οἱ ἄνθρωποι ὅτι ἡ εὐτυχία εἶνε μέγας λίθος πολυτίμος, ὃ ὁποῖος εἶνε ἀδύνατον νὰ εὑρεθῇ, καὶ ζητεῖται πάντοτε ἄνευ ἐλπίδος. Ἄλλ' ὅχι· ἡ εὐτυχία εἶνε μᾶλλον μωσαϊκὸν συγκείμενον ἐξ ἀπειρῶν μικρῶν λίθων, οἱ ὁποῖοι καθ' ἑαυτοὺς μὲν μικρὰν ἔχουσιν ἀξίαν, ἀλλ' ἐνούμενοι ὁμοῦ καλλιτέχνως, ἀποτελοῦσι χάριεν σύνολον. Ὅταν κατορθώσῃ τις νὰ ἐκτιμῆσῃ τὰς στιγμιαίας ἀπολαύσεις, ἃς ὁ οὐρανὸς ἀποστέλλει εἰς πάντας, ἡ ζωὴ καθίσταται εὐχάριστος. Διὰ τὴν νὰ ἀτενίζωμεν πάντοτε μακρὰν πρὸς τὸν ὀρίζοντα, ἐνῶ ὑπάρχουσι τόσα ὠραία ῥόδα εἰς τὸν κήπον, ὃν κατοικοῦμεν; Κατ' ἐμὲ ἡ αἰτία δι' ἣν δὲν εὐρίσκομεν τὴν εὐτυχίαν, εἶνε ἕως διότι τὴν ζητοῦμεν. (M^{mo} de Girardin.)

* * * Μετὰ τοὺς ἀδάμαντας, ἡ κρίσις εἶνε τὸ σπανιώτατον τῶν κειμηλίων. (La Bruyère.)

* * * Μὴ διψᾷς μεγάλων ἔργων, ἡ ὀρθότερον εἰπεῖν μὴ ἀποκάλει ἔργα μεγάλα τὰ πολυκροτα καὶ κατ' ἐπιφάνειαν λάμποντα. Ἀληθῶς μέγας ἐστὶν ὁ ὠφέλιμος ἄνθρωπος· τὸ δ' ἀγαθὸν, ὅπερ σὺ ἐντὸς τοῦ κύκλου τῆς ἐνεργείας σου παρήγαγες, ἀποτελεῖ τὸ μόνον καὶ ἀληθὲς μεγαλειόν σου. (Zschokke.)

* * * Ἄν ἐπρόκειτο ν' ἀρχίσω τὴν ζωὴν μου, γινώσκων ὅσα τώρα γνωρίζω, δὲν θὰ ἐξήτουν τὴν εὐτυχίαν, διότι ἠξέυρω ὅτι δὲν ὑπάρχει, ἀλλὰ θὰ ἐξήτουν ἐπιμόνωσ τὴν ἀφάνειαν καὶ τὴν σιωπὴν, τὰς δύο θεότητας αἰτινες φυλάττουσι τὸ κατώφλιον τῶν εὐτυχιῶν. (Lamartine.)

* * * Ὁ ληστής σὲ δολοφονεῖ μὲ τὴν μάχαιραν· ὁ συκοφάντης μὲ τὴν γλῶσσαν. Ποία διαφορὰ ὑπάρχει μεταξὺ τῶν δύο τούτων; Μία καὶ μόνη· Ὁ ληστής χρειάζεται ἀνδρίαν, ἐν ᾧ ὁ συκοφάντης εἶνε ἄνθρωπος.

* * * Ὁ τόπος τότε διοικεῖται καλῶς, ὅταν τὰ μὲν ξίφη ᾔνε κεκαλυμμένα ὑπὸ σκωρίας, τὰ δὲ ἄροτρα στίλβωσιν.

Ὅταν αἱ σιταποθῆκαι ᾔνε πλήρεις καὶ τὰ δεσμωτήρια κενά.

Ὅταν οἱ ἄρτοποιοὶ ἐποχῶνται ἐπὶ πολυτελοῦς φορείου, οἱ δὲ ἰατροὶ περιπατῶσι πεζοί.

Ὅταν τῶν μὲν ναῶν αἱ κλίμακες ᾔνε κατετριμμένα, τῶν δὲ δικαστηρίων πλήρεις χόρτου. (Κινεζικὸν ἀπόφθεγμα.)

ΟΙΚΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Οικιακὴ χρῆσις τῆς ἄμμωνίας.

Εὐχρηστοτάτη εἰς πάντα καθαρισμὸν εἶναι ἡ ἄμμωνία εἰς ὑγρὰν κατάστασιν, ἡ δὲ εὐθνήν αὐτῆς τιμὴ προσθέτει οὐχὶ ὀλίγον εἰς τὰ πλεονεκτῆματά της. Ἐξελείφει πᾶσαν κηλίδα, κυρίως δὲ ποιοῦνται χρῆσιν αὐτῆς εἰς καθαρισμὸν τῶν μαύρων μαλλίνων ὑφασμάτων, τῶν ὁποίων

ἀποκαθιστᾷ ζωηρότερον τὸ χρῶμα, ἐν ᾧ τοὺνναντίον ἀμυροὶ τὸ τῶν βαμβάκερων.

Αἱ ἀκαθαρσίαι καὶ αἱ κηλίδες τῶν κατόπτρων καὶ τῶν ὑέλων ἐξελείφονται εὐκολώτατα διὰ πανίου ἐμβραχέντος εἰς ἄμμωνίαν.

Εὐκολώτατα ἐπίσης καθαρίζονται αἱ ἐλαιογραφαίαι καὶ αἱ κεχρωματισμέναι θύραι καὶ τὰ παράθυρα. Ἄρκει πρὸς τοῦτο ἐν τεμάχιον φλανέλλας εἰς τὸ ὁποῖον, ἀφ' οὗ βραχῆ με θερμὴν σαπωνάδα, νὰ προστεθῇ μικρὰ ποσότης ἄμμωνίας.

Τὰ φυτὰ καὶ τὰ ἄνθη εἴτε εἰς γάστρας εἴτε καὶ εἰς τὴν γῆν, προσλαμβάνουσι ἐκτακτον ἀμύνην καὶ ζωηρότητα ὅταν ποτίζωνται δι' ὕδατος περιέχοντος δέκα ἢ δώδεκα σταγόνας ἄμμωνίας ἀνὰ ἐκάστην ὀνκν.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

Διατήρησις πασσάλων καὶ λοιπῶν ξύλων.

Ἐν ἄνθραξ εἰς τὴν συνήθη θερμοκρασίαν εἶναι ἀναλλοίωτος ἐν τῇ μετὰ τοῦ ἀέρος ἐπαφῇ. Ἐκ τούτου ἐννοεῖ ἐκάστος τὸν λόγον, δι' ὃν ἡ μελάνη καὶ αἱ μελανοὺ χρώματος εἰκόνες, τῶν ὁποίων τὸ χρῶμα κυρίαν θάσιν ἔχει τὸν ἄνθρακα, διατηροῦνται πάντοτε ζωηραὶ καὶ ἀμετάβλητοι, ὡς ἀποδεικνύουσι τὰ χειρόγραφα, τὰ ἀνακαλυφθέντα εἰς τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ Ἡρακλείου. Πάντες δὲ οἱ χαρακτῆρες τούτων εἶναι λίαν εὐδιάκριτοι, ἂν καὶ παρῆλθον ἐκτοτε περίπου δύο χιλιάδες ἐτῶν, διότι ἐχαράχθησαν διὰ μελάνης, ἧτις ἦτο μίγμα ἄνθρακος καὶ ὕδατος κορμώδους.

Ἐν ἄνθραξ διαμένει ἀναλλοίωτος ἐντὸς τοῦ ὑγροῦ ἐδάφους καὶ διὰ τοῦτο συνειθίζουσι νὰ καίωσι τὴν ἐπιφάνειαν τῶν μεγάλων δοκῶν, τὰς ἄκρας τῶν πασσάλων καὶ τῶν λοιπῶν ξύλων, τὰ ὁποῖα πρόκειται νὰ μένωσιν ἐπὶ πολὺ ἐντὸς τοῦ ἐδάφους ἢ τοῦ ὕδατος. Οἱ ἀρχαῖοι ἐγίνωσκον καλῶς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς διατηρήσεως τῶν ξύλων ἐντὸς τοῦ ἐδάφους, ὡς μαρτυροῦσι τὰ ἐξῆς παραδείγματα, διότι ἐξάγοντες ἐκ τοῦ ἐδάφους τοὺς πασσάλους τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος ἐν Ἐφέσῳ, παρετήρησαν ὅτι ἦσαν ἐν πλείστῳ μέρει ἐξηνθρακωμένοι. Πρὸ ἐβδομήκοντα περίπου ἐτῶν εὔρον εἰς τὴν Μεγάλῃν Βρετανίαν πλῆθος πασσάλων εἰς τὴν κοίτην τοῦ Ταμίσου ποταμοῦ κεχρωσμένων εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο, ὅπου ὁ Τάκιτος ἀναφέρει ὅτι οἱ Βρετανοὶ ἐνέβαλλον αὐτοὺς, ἵνα ἐμποδίσωσι τὴν διάβασιν τοῦ Καίσαρος. Οἱ πάσσαλοι οὗτοι ἦσαν εἰς καλλίστην κατάστασιν καὶ πολὺ ἀκόμη ἀντειχον κατὰ τὴν ἐξόρυξιν, διότι ἦσαν ἀρκούντως κεκαυμένοι κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν. Ἄν δὲ δι' ἀσφάλτου ζεοῦσης ἐτι ἐπιχρίσωμεν τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ κεκαυμένου ξύλου, ἡ διατήρησις αὐτοῦ ἐπὶ μακρὸν χρόνον εἶναι ἐτι ἀσφαλεσττέρα.

1. Ταμίσιον ἐπιστ. γνῶσις, ὑπὸ Α. Κωνσταντινίδου.